

Využití tradičního odvětví sklářství a bižuterie ve vybraném regionu pro rozvoj cestovního ruchu

Bakalářská práce

Studijní program:

B6208 Ekonomika a management

Studijní obor:

Ekonomika a management služeb – Cestovní ruch

Autor práce:

Lucie Holoubková

Vedoucí práce:

doc. Ing. Petra Rydvalová, Ph.D.

Katedra podnikové ekonomiky a managementu

Zadání bakalářské práce

Využití tradičního odvětví sklářství a bižuterie ve vybraném regionu pro rozvoj cestovního ruchu

Jméno a příjmení: **Lucie Holoubková**
Osobní číslo: E18000424
Studijní program: B6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Ekonomika a management služeb – Cestovní ruch
Zadávací katedra: Katedra podnikové ekonomiky a managementu
Akademický rok: **2019/2020**

Zásady pro vypracování:

1. Zpracování odborné rešerše k vybranému tématu.
2. Vyhodnocení vývoje sklářství a bižuterie na území severních Čech se zaměřením na vybrané oblasti z hlediska využití v rámci cestovního ruchu.
3. Vymezení možností rozvoje cestovního ruchu a návrh produktu s propojením na vybranou oblast odvětví skla a bižuterie.
4. Vyhodnocení navrženého produktu cestovního ruchu z hlediska konceptu projektu Křišťálové údolí.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

30 normostran
tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

- ČERNÝ, Ivan. 2019. *Po stopách českých sklářů*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0701-8.
- PETROVÁ, Sylvia. 2001. *České sklo*. Praha: UMPRUM. ISBN 978-80-87989-50-0.
- SIMPSON, Josh and Sylvia PETROVA, 1998. *Visionary Landscapes: The Glassworks of Josh Simpson*. Columbia Publishers. ISBN 978-0966514407.
- ARES. 2013. *Administrativní registr ekonomických subjektů* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR. Dostupné z: https://www.info.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz.
- ANON. 2019. *Sdružení Český ráj* [online]. Dostupné z: <http://www.cesky-raj.info/>.
- PROQUEST. 2019. *Databáze článků ProQuest* [online]. Ann Arbor, MI, USA: ProQuest. [cit. 2019-10-02]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/>.

Konzultant: Ing. David Pastva, vedoucí projektu Křišťálové údolí.

Vedoucí práce:

doc. Ing. Petra Rydvalová, Ph.D.
Katedra podnikové ekonomiky a managementu

Datum zadání práce:

31. října 2019

Předpokládaný termín odevzdání:

31. srpna 2021

L.S.

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

11. května 2020

Lucie Holoubková

Anotace

Bakalářská práce s názvem „Využití tradičního odvětví sklářství a bižuterie ve vybraném regionu pro rozvoj cestovního ruchu“ popisuje, analyzuje potenciál vybrané destinace v rámci odvětví cestovního ruchu a navrhuje nový produkt cestovního ruchu. První část bakalářské práce seznamuje čtenáře s odvětvím sklářství a mineralogie, s jeho historií, definicemi a úspěchy. Dále jsou definovány pojmy z cestovního ruchu, jeho vývoj a průkopníci, vše s primárním zaměřením na okres Semily. Druhá část práce se na základě analýzy poptávky, konkurence a vyhodnocení pomocí metody SWOT zaměřuje na vymezení produktu cestovního ruchu v rámci projektu Křišťálové údolí v rámci okresu Semily.

Klíčová slova

Sklářství, bižuterie, drahé kameny, cestovní ruch, inovace, Křišťálové údolí, produkt cestovního ruchu, analýza konkurence, SWOT analýza.

Annotation

The bachelor thesis entitled "*The use of the traditional glass and jewellery sector in the selected region for the development of tourism*" describe, analyse the potential of the selected destination within the tourism sector and proposes a new tourism product. The first part of the bachelor's thesis introduces readers to the glass and mineralogy sectors, its history, definitions and achievements. Furthermore, concepts from tourism, its development and pioneers are defined, all with a primary focus on the district of Semily. The second part of the thesis focuses on the definition of the tourism product within the Crystal Valley project within the Semily district, based on the analysis of demand, competition and evaluation using the SWOT analysis.

Key words

Glass industry, costume jewelry, tourism, innovation, Cristal Valley, turism product, competition analysis, SWOT analysis.

Obsah

Seznam obrázků.....	11
Seznam tabulek.....	12
Seznam zkratk.....	13
Úvod.....	14
1 Vymezení pojmů a souvislostí v oblasti vývoje odvětví skla a bižuterie	16
1.1 Sklářský a bižuterní průmysl	18
2 Vývoj sklářství a bižuterie na území severních Čech.....	19
2.1 Historie sklářství a bižuterie na území Čech.....	19
2.2 Historie sklářství na území Harrachova.....	22
2.3 Historie sklářství na území Turnovska	22
2.4 Úspěchy sklářského a bižuterního průmyslu v Čechách i v zahraničí.....	23
3 Vývoj cestovního ruchu ve vybraném okrese Libereckého kraje	25
3.1 Charakteristika a vymezení pojmů cestovního ruchu	25
3.2 Vznik cestovního ruchu ve vybraném okrese Semily.....	26
3.3 Průkopníci CER ve vybraném regionu	26
3.4 Současný cestovní ruch v okrese Semily	26
4 Návrh nového produktu CER s propojením na Křišťálové údolí v okrese Semily	29
4.1 Identifikace potenciálu destinace	29
4.1.1 Atraktivita destinace	29
4.1.2 Ubytovací služby	31
4.1.3 Dopravní dostupnost destinace	33
4.2 Specifikace projektového záměru Křišťálového údolí	34
4.3 Identifikace cílové skupiny projektu Křišťálové údolí	36
4.4 Analýza poptávky	38
4.4.1 Segmentace trhu cestovního ruchu okresu Semily	38

4.4.2	Geografická segmentace poptávky.....	39
4.5	Analýza konkurence	40
4.6	SWOT analýza cestovního ruchu v regionu okresu Semily	42
4.6.1	Silné stránky (Strenghts)	42
4.6.2	Slabé stránky (Weaknesses).....	42
4.6.3	Příležitosti (Opportunities).....	42
4.6.4	Hrozby (Threats)	43
4.7	Příklad – návrh produktu cestovního ruchu.....	44
4.8	Navázání spolupráce subjektů	44
4.8.1	Ekonomické subjekty podnikající v oblasti řezání, tvarování a konečné úpravy kamenů.....	45
4.8.2	Muzea okresu Semily zaměřující se na odvětví sklářství či mineralogie	47
4.8.3	Sklářská Škola okresu Semily	47
4.8.4	Lomy	47
5	Závěr	50
	Seznam použité literatury.....	52

Seznam obrázků

Obrázek 1: Mapa rozmístění sklářského průmyslu v České republice.....18

Obrázek 2: Mapa železničních tratí.....30

Seznam tabulek

Tabulka 1: Ceny kempů v okrese Semily.....	29
Tabulka 2: Přehled ekonomických subjektů z odvětví zpracování kamene ve městě Turnov.....	38
Tabulka 3: Přehled ekonomických subjektů z odvětví zpracování kamene v Rovensku pod Troskami.....	39
Tabulka 4: Muzea okrese Semily zaměřující se na odvětví sklářství či mineralogie.....	39

Seznam zkratek

SWOT	Strenghts, Weaknesses, Opportunities, Threats
CER	Cestovní ruch
ČR	Česká republika
A.s	Akciová společnost
K. s.	Komanditní společnost
IČO	Identifikační číslo
CHKO	Chráněná krajinná oblast
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
FO	Fyzická osoba
PO	Právnícká osoba
PSC	Poštovní směrovací číslo

Úvod

Téma bakalářské práce bylo vybráno ve vazbě na spolupráci Ekonomické fakulty TUL a Krajského úřadu Libereckého kraje (dále také KÚ LBK) v oblasti cestovního ruchu na začátku roku 2019. Informovat o této skutečnosti je velice důležité, protože zadání a analýzy byly realizovány v jiném stavu rozvoje hospodářství České republiky, Evropské unie i třetích zemí, než ve kterém bude práce odevzdána. K této situaci se autorka práce vyjádří v jejím závěru. Ve vazbě na jednání se zástupci KÚ LBK se téma bakalářské práce zaměří z hlediska území na okres Semily a z hlediska odvětví na bižuterii a klenoty s důrazem na oblast zpracování drahých kamenů.

Cílem bakalářské práce je vymezit produkt cestovního ruchu v rámci projektu Křišťálové údolí, a to se zaměřením na území okresu Semily. Výstupem je návrh směru rozvoje produktu cestovního ruchu s vymezení partnerských organizací se zaměřením na odvětví zpracovávání drahých kamenů.

Úvodem práce je nutné vymezit základní pojmy z oblasti skla, bižuterie a drahých kamenů. Následující stránky práce zaměřeny na historii těžby a opracovávání drahých kamenů, historii českého skla a bižuterie, které vznikalo jakožto levnější a dostupnější substitut za drahé kameny. Severní Čechy jsou považovány za kolébku českého sklářství a zpracovávání drahých kamenů, budou tedy připomenuty ty největší úspěchy tohoto odvětví, jak na území Čech, tak ve světě.

V návaznosti na odvětví sklářství a bižuterie je vymezena terminologie v oblasti cestovního ruchu. Zajímá nás především vznik a vývoj cestovního ruchu v okresu Semily, na kterou je tato práce primárně zaměřena. Z této oblasti jsou připomenuti hlavní průkopníci cestovního ruchu, první produkty CER a informace ohledně nynějšího cestovního ruchu.

Ve druhé části práce je vymezen směr návrhu produktu cestovního ruchu, který zahrnuje identifikaci potenciálu destinace, identifikaci cílové skupiny a analýzu poptávky, analýzu konkurence, SWOT analýzu a v poslední řadě vymezení ekonomických subjektů, které lze zapojit do produktu CER v rámci projektu Křišťálové údolí se zaměřením na zpracování drahého kamene.

Pro zpracování bakalářské práce byl zvolen následující metodický postup. Nejprve byl proveden historický výzkum progresivní metodou (Zounek et al., 2014). Důvodem byla potřeba analýzy, která umožňuje sledování a zachycování údajů o historickém vývoji

odvětví sklářství a současně cestovního ruchu, a to od starších událostí k novějším. Na základě zjištění a požadavku zadavatele tématu (Krajského úřadu v Liberci) se dále práce zaměřuje na vybraný region a vymezené odvětví dle CZ-NACE, pro které byla vypracována databáze ekonomických subjektů.

1 Vymezení pojmů a souvislostí v oblasti vývoje odvětví skla a bižuterie

Pro popis vývoje odvětví skla a bižuterie je v první řadě třeba vymezit souvislosti mezi pojmy minerály, drahé kameny, sklo a bižuterie. Důvodem je skutečnost, že sklo bylo v oblasti bižuterní výroby nejprve chápáno jako imitace drahokamů a polodrahokamů ve šperkařství, aby si pak našlo svoji vlastní cestu, své zákazníky. Proto jsou nejprve vysvětleny základní pojmy jako minerál (dle Bauer, 2009), drahý kámen (Ďud'a a Rejl, 2016), sklo (ASKPCR, 2019; Černý, 2019) a bižuterie (Nový, 2008). Poté se kapitola věnuje vymezení vývoje sklářského a bižuterního průmyslu.

Minerál neboli nerost, je základní sloučeninou hornin. Většinou je tvořen z různých sloučenin chemických prvků, není to však podmínkou, existují minerály tvořené pouze jedním chemickým prvkem, příkladem je zlato, měď, síra nebo uhlík. Minerály vznikají pěti různými způsoby. Prvním a stále nejčastějším způsobem je vznik v nitru zemském, jedná se o takzvanou **magmatickou tvorbu**, kdy se minerál tvaruje přibližně při 900-1300 °C. Pod zemským povrchem se rozkládá žhavá tekutina, kterou nazýváme magmatem a proto, je zemský povrch stále v pohybu, dostává se magma do vyšších vrstev kůry, kde poté tvrdne. Magma je tvořeno z různých chemických sloučenin, jak stoupá do vyšších vrstev a ochlazuje se, tvrdne na povrchu, uvnitř však sloučeniny stále reagují a tvoří nový nerost. Dalším způsobem vzniku nových nerostů je **zvětrávání**. Ve zkratce se jedná o přeměnu jednoho nerostu v jiný. Děje se tak v důsledku dlouhodobého a neustálého působení rušivých vlivů. Rušivými vlivy je myšleno neustále se měnící podnebí, střídající se teplo a trhavé účinky mrazu, vzdušný kyslík, voda a oxid uhličitý.

Nerosty mohou také vznikat jako **chemické usazeniny**. Tyto nerosty můžeme zpozorovat přímo v moři, kde se usazují například při odpařování vody a tím vytváří kamennou sůl. Na podobném principu dále vzniká sádrovec, vápenec a některé železné rudy. Následující vznik nerostů souvisí s nerosty vzniklými magmatickou tvorbou, o které se práce zmiňuje již v odstavci výše. Jedná se o **vznik metamorfózou**, kdy minerály vzniklé magmatickou činností ovlivňují již vzniklé nerosty na povrchu, jak vysokou teplotou a tlakem, tak chemickými reakcemi. Tímto působením nabydou nerosty z povrchu jiného fyzického i chemického složení, změní se také jejich vzhled a tímto působením se vytvoří úplně jiné, nové minerály.

Posledním způsobem vzniku je vznik minerálů po rozkladu živočichů, z minerálních látek rozpuštěných ve vodě, či působením živočichů. Jedná se o horniny **biologického původu**, a patří sem korálové ostrovy, ložiska fosforitů, vápencové masívy či síra, lepek, pyrit a markazit (Bauer, 2009), (Simpson, 1998).

Definice drahého kamene prošla během let několika obměnami. V minulých letech byly drahými kameny ty minerály, které nás uchvátily na pohled svým leskem, barvou či průhledností. Postupem času se však mezi drahé kameny začaly řadit i ty, které některou z vlastností nespĺňovaly, proto se uplatnilo nové dělení, a to na drahokamy a polodrahokamy. Rozdíl mezi drahokamem a polodrahokamem je především v jeho tvrdosti, polodrahokam je v tomto případě měkčí. Do kategorie polodrahokamů se však postupně začaly řadit také minerály biologické, vytvořeny z živočišných pozůstatků, vytvořila se tedy jedna souhrnná kategorie, drahé kameny. Tato kategorie již obsahuje všechny minerály, horniny a organické látky, které je možno využít ve šperkařském průmyslu, jako dekoraci atd. (Ďud'a a Rejl, 2016).

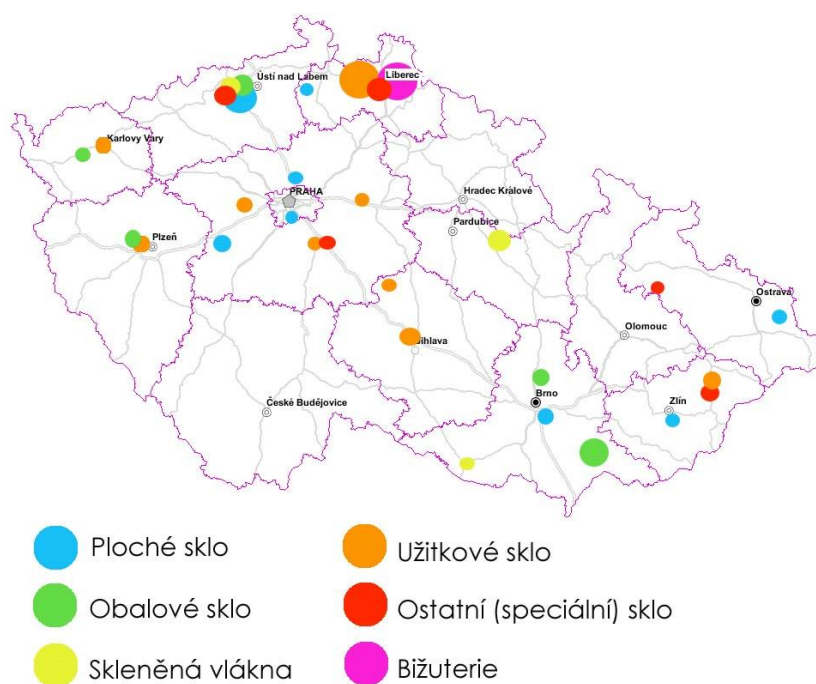
Sklo je tuhý roztok skládající se z oxidů kovů v oxidu křemičitém. Základem pro výrobu skla jsou tedy oxidy, které je možno získat z nerostných surovin, příkladem je vápenec, nebo chemicky, a to například u sody. Při výrobě skla tedy vycházíme z výše charakterizovaných minerálů (ASKPCR, 2019).

Podle Ivana Černého není sklářství pouze řemeslo, je to um, a především kulturní a průmyslové dědictví naší země, proto Černý (2019, s. 15) přikládá sklářskou modlitbu „*Vstoupíš-li do huti, pokloň se a postůj, člověče, neboť vstoupil jsi do chrámu sklářského, vůči této hmotě, při jejímž zrodu prolínají se duše člověka a vůle Boží. Vstoupíš-li do huti, pokloň se a postůj, člověče, a jsi-li z těch, kteří svým dílem přispívají ke zrodu hmoty, jež zove se sklo, smíš pozdvihnout zrak svůj ke klenbě hutní, ba dokonce nejvýše až k oltáři nebes, odkud načerpáš novou sílu a tvůrčí síly, jež budou korunovat Tvé dílo sklářské na věky věků, aneb taková je vůle Tvá a vůle Boží.*“ (Černý, 2019).

Bížuterie je produkt vyrobený ze skla, který často tvarem a barvou napodobuje drahý kámen. Dříve se vybrušovala ručně na pískovcových brusech, později se začala brousit do hliněných forem, v 18. století do kovových forem a od 20. století se mačká strojně (Nový, 2008).

1.1 Sklářský a bižuterní průmysl

Průmysl sklářský a bižuterní patří k tradičním zpracovatelským průmyslům v České republice (dále také ČR). Se sklem a bižuterií se totiž táhne dlouhá historie plná pádů a vzestupů odvětví, o které se dozvíme více v podkapitole 1.2 „Historie českého sklářství a bižuterie.“ Sklářský a bižuterní průmysl spadá jak výroba užitkového/průmyslového skla, tak výroba ostatních skel, například okrasných. Na území českých zemí se však více preferuje výroba skla užitkového, mezi další významné komodity patří ploché sklo, obalové sklo a skleněná vlákna. Na mapě, viz Obrázek 1, je patrné rozmístění sklářského průmyslu po celém území ČR (ASKPCR, 2019).

Obrázek 1: Mapa rozmístění sklářského průmyslu v České republice

Zdroj: ASKPCR. 2019. *O skle* [online]. Praha: Asociace sklářského a keramického průmyslu ČR. [cit. 2019-12-29]. Dostupné z: <https://askpcr.cz/o-skle/co-je-sklo>.

2 Vývoj sklářství a bižuterie na území severních Čech

V této části práce je popsána nejen historie sklářství a bižuterie na území Čech, ale také těžby drahých kamenů, a to s primárním zaměřením na území okresu Semily. Připomeneme si úspěchy severočeského bižuterního průmyslu a šperkovnictví jak v Čechách, tak i v zahraničí a seznámíme se s několika úspěšnými firmami Libereckého kraje.

2.1 Historie sklářství a bižuterie na území Čech

České zemně jsou bohaté na minerály, proto již od prehistorických dob přitahovaly hledače drahých kamenů. Na území Čech bylo možné nalézt zlato, stříbro, granáty a drahokamy jako jaspisy a acháty. Nejstaršími důkazy zpracovávání drahého kamene jsou nástroje z jaspisu, keltské šperky a mince. Mimořádného rozkvětu těžby drahých kamenů se Čechy dočkaly již za vlády Karla VI., v této době byly též Čechy největším producentem stříbra v Evropě. Drahé kameny, konkrétně jaspisy zpracovávané za doby Karla VI. můžeme nalézt jako obklady stěn hradu Karlštejn a pražské katedrály (MČRT, 2020).

První doložené zmínky opracování drahého kamene byly zaznamenány již před naším letopočtem, jako nástroje Keltů. Ti však nepracovali pouze kameny, ale již pracovali se sklem, lze je proto považovat za první skláře na našem území. Neužívali však skleněných ozdob, jako náhrady za drahé kameny, neboť drahých kamenů byl dostatek a nespotřebovávali se ve velkém. Sklo jakožto náhrada za drahé kameny se ve šperkařství se začalo využívat až později. Lze zde poznamenat, že turnovští šperkaři jej ve větší míře začali používat až kolem 18. stol. n. l. Dělo se tak díky zmenšujícím se ložiskům drahých kamenů, které pak nebyly cenově dostupné pro každého.

Další sklářské nálezy jsou datovány k 8. století, tedy k období raného **středověku**. V tomto období vyráběli skláři nádoby a drobné šperky. Postupem času se sklářské výrobky stále zdokonalovaly, tvořily se hutě s novými technologiemi vytápění a nové výrobní postupy. Ve 13. století došlo k obrovskému skoku v před, především díky německým poznatkům přistěhovalců se začaly objevovat první džbány, poháry a číše, za doby **Karla VI.** poté vysoké flétnovité číše a okenní sklo určené pro kaple a kostely.

V období **renesance** se událo mnoho převratných změn. Čechy začaly být aktivní v obchodní i kulturní výměně a sklářský průmysl začal být ziskový. Ziskovost vedla také

k náklonosti a podpoře odvětví šlechtou. Vznikly nové způsoby zdobení skla, a to malováním a rytinou, které byla velmi oblíbená.

Baroko bylo obdobím, kdy vznikl dodnes užívaný termín „český křišťál.“ Jedná se o dokonale čiré sklo tvořené z vápníku a draslíku. Český křišťál se stal v Evropě tak populární komoditou, že začal vytlačovat z trhu dokonce výrobce z Benátek, jejichž výrobky byly brány jako ty nejlepší. Postupem času však začal odbyt křišťálu klesat, kvůli změně poptávky a trendů. Rokoko již hledalo zálibu v barvách, obnovovala se malba na sklo a rozvinul se nový druh skla, takzvané „mléčné sklo“ jako imitace porcelánu (CZECH GLASS COMPETENCE, 2017).

Odvětví sklářství zažilo na území České republiky nespočet pádů a vzestupů. V **období socialismu** mezi lety 1948 až 1989 byly v rámci plánovaného hospodářství všechny podniky státní. O českou bižuterii zájem byl, především z hlediska exportu, domácí trh nehrál příliš velkou roli. Z hlediska dalšího vývoje lze konstatovat, že dekorativní sklo, bižuterie a užitkové sklo se exportovalo nejen do zemí Sovětského svazu.

K významné změně došlo roku 1948, kdy proběhlo sloučení sklářských podniků, mezi které patřila Preciosa, Crystalex, Sklářny Bohemia, Jablonecké sklárny, Moravské sklárny, Železnobrodské sklo a další. Export těchto firem mohl být prováděn pouze přes státní podnik Skloexport, ze kterého byl poté vyčleněn Jablonex, jako speciální instituce pro export bižuterie (Pražská galerie českého skla, 2015).

60. léta 20. století se nesla v duchu modernizací, budování a pokusů. Významné bylo v tomto ohledu také zbudování výzkumných středisek pro jednotlivá sklářská odvětví. V těchto letech došlo k velké obnově provozů, ve sklárnách se začalo vytápět zemním plynem, elektřinou nebo svítiplynem, zavedly se vanové pece, výrobní linky, automaty či novější poloautomaty. I přes tyto rozsáhlé modernizace přivedl sklářský průmysl do státní pokladny více, než bylo do něj vloženo. Touto modernizací prošly např. sklárny z Karlových Varů (Moser), Sázavy (Kavalier), z Chlumu u Třeboně, Nového Boru (Crystalex), Jablonce nad Nisou (areál Jablonexu), v Železného Brodu, či z Kamenického Šenova. Po modernizaci firem se československému sklářství dařilo. Například sdružené podniky jablonecké bižuterie vydělaly 1,2 miliardy Kčs za rok 1970.

S úspěchy skla šly ruku v ruce obnovy sklářských škol. Střední průmyslová sklářská škola v Kamenickém Šenově získala roku 1962 znovu samostatnost a došlo také k obnovení

Střední průmyslové bižuterní školy v Jablonci nad Nisou. České sklo bylo úspěšné také na světových i československých výstavách. Jako příklady si můžeme uvést výstavu EXPO v Montrealu roku 1967 a Ósace (1970). Byla zřízena i muzea soustředěná na sklo a bižuterii, roku 1961 vzniklo Muzeum skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou a poté následovala další muzea v Kamenickém Šenově a Novém Boru (Pražská galerie českého skla, 2015).

V 80. letech bylo Československo sedmým největším vývozcem užitkového a dekorativního skla na světě. V socialistických zemích byl o československé sklo veliký zájem, exportovalo se sem více než 90 % produktů, zbylá procenta byla exportována do zemí nesocialistických. V jakých zemích byl tedy zájem o české sklo nejvyšší? Jednalo se v první řadě o SSSR, Polsko, Německo, Maďarsko, Francii, Itálii, ale také o Kanadu, Řecko, Nizozemí, USA, kde se nacházela jedna z poboček společnosti Skloexport a další.

Českoslovenští skláři lpěli dlouhou dobu na ruční výrobě skla, zahraniční konkurence však byla vysoká a Československo by se jí již nemohlo dále cenově vyrovnat. Problém se objevoval především při výrobě nápojového skla. Roku 1972 byla tedy v Novém Boru využita první automatická linka pro nápojový sortiment v zemi. Roku 1978 přibyla další linka ve Světlé nad Sázavou a od roku 1975 začaly v republice fungovat první lisostříkové stroje. I přes tuto automatizaci výroby se ruční výroba zachovala, její procentuální zastoupení se však markantně snížilo.

Po roce 1989 se kvůli rozpadu socialistického trhu musel sklářský a bižuterní průmysl rychle vypořádat se silnou zahraniční konkurencí. Československé sklo bylo poměrně levné a kvalitní, s hledáním kupců tedy neměly podniky problém. Objem výroby stále stoupal, a to i na úkor Francie a Německa až do roku 2000. K obratu však došlo již **roku 2001** vstupem Číny a Turecka na trh, dalším faktorem bylo také zvyšování hodnoty koruny a další vlivy, jako zdražování energií.

Od roku 2001 je patrné, že sklářské odvětví trpí, a to z mnoha důvodů. Jedním z nich může být pozdní odchod z trhů při očekávané době poklesu poptávky, nebo nadměrná zaměstnanost spojená s rukodělnou výrobou bez akceptace nových technologií, která neodpovídá produktivitě práce. Sklářský průmysl se však v Čechách stále drží, oproti textilnímu průmyslu, který měl významné ekonomické místo na trhu a poté téměř vymizel (Pražská galerie českého skla, 2015), (Petrová, 2001).

2.2 Historie sklářství na území Harrachova

Sklářství se v oblasti Harrachova objevuje již od 14. století. Výrobu skla v této oblasti započal **Hans Josef Müller** postavením první pece roku 1712. Pec vznikla v harrachovské sklárně, kterou nyní známe jako sklárnu Novosad a syn. Roku 1764 prodal Hans Müller sklárnu **Arnoštu Quidu Harrachovi**. Během následujících let byly výrobky sklárny vystaveny na mnoha výstavách od výstav v Praze, Londýně po Paříž či Vídeň, kde sklárna knížete Harracha obdržela roku 1835 zlatou medaili za produkty z barevných čirých sklovin. Mezi léty 1828 až 1909 spravoval jilemnickou část sklárny **Jan Nepomuk František hrabě Harrach**. Po smrti Jana Nepomuka nastoupil na jeho místo hrabě **Harrach Otto Jan Nepomuk**. Roku 1945 byla sklárna vyvlastněna a zařazena pod sklářský celek v Novém Boru. Během historického průběhu sklárna třikrát vyhořela, a to v letech 1862, 1827 a 1946. **Pan František Novosad** sklárnu odkoupil od státu roku 1993, zřídil zde nejprve muzeum a poté minipivovar. V době zpracování bakalářské práce roku 2019 slaví sklárna 307 let od svého založení a jedná se o druhou nejstarší sklárnu v provozu v České republice (Sklárna Harrachov, 2015), (Harrachov, 2015).

2.3 Historie sklářství na území Turnovska

Okolí Turnova je vzácné především díky bohatým nalezištím drahých kamenů, které se nalézají především v Jizerských horách, Krkonoších a na Kozákově. Brusiči a kamenáři se zde tedy začali objevovat již od 16. století.

Obrovským úspěchem města byl vznik sklářských hutí, které produkovaly takzvanou **křišťálovou kompozici**. Jedná se o skleněnou kompozici, ze které je možné vybrušovat imitace drahých kamenů. Slévat se začala v 18. století v Turnově jako v prvním městě republiky. Již na počátku zvládli turnovští brusiči vybrousit sklo napodobující diamant, safír, akvamarín, topaz, ametyst, lapis lazuli (lazurit), tyrkys, opál, karneol, smaragd nebo olivín. Dle dostupných zdrojů je známo, že první diamant vybrousili se záměrem imitace bratři Jan a Václav Fišerovi roku 1711. Zhruba čtyři roky po tomto datu vzniklo v Turnově bratrstvo brusičů, do kterého byli zahrnuti jak brusiči imitací z křišťálové kompozice, tak brusiči pravých drahých kamenů (Nový, 2008).

Produkce a broušení křišťálové kompozice se rychle rozšířila z Turnova do okolních obcí, mezi které patřily Hodkovice nad Mohelkou, Rovensko pod Troskami, a především severní obce Jizerských hor. Brusiči se rozprostřeli z Turnova do okolních měst a za nedlouho byli zběhlí jak v broušení drahých kamenů, tak křišťálové kompozice. Horští brusiči navíc

pracovali za nižší mzdy a rychleji než turnovští, a to díky využití brusek poháněných vodní silou. Turnovští brusiči museli pracovat se šlapacími brusy, které byly časově náročnější a namáhavější na obsluhu. I přes pomalejší výrobu se turnovští snažili především o kvalitu a preciznost práce, jejich cílem bylo ze skla vybrousit dokonalé kopie drahokamů, a to jim přineslo nemalé obchodní úspěchy.

První zmínka o pokusu o navázání obchodních vztahů se zahraničím je datována k roku 1720, kdy se skupina měšťanů vydala na cestu se zbožím do Milána, Vídně, Budapešti a Benátek (Nový, 2008), (SHSCMS, 2015).

2.4 Úspěchy sklářského a bižuterního průmyslu v Čechách i v zahraničí

České sklo se využívá jak v České republice, tak v zahraničí. Například společnost **Crystal Bohemia**, zaměřující se především na nápojové sklo, vyváží až 90 % své produkce do zahraničí. Nejúspěšnější je na Australském trhu, v USA, Japonsku a Iráku. Společnost Crystal Bohemia také vystavovala své produkty na největším mezinárodním veletrhu a to mezi 4 500 vystavovateli z 86 zemí světa. V současné době společnost podporuje úspěšné mladé sportovce, pro které vyrábí trofeje. Podpořila například Mistrovství světa žen v basketbalu, ze kterého si finalistky odvezly trofeje v podobě skleněných míčů či Mistrovství České republiky ve twirlingu, kdy si finalistka odnesla křišťálovou mažoretkovou hůlku (BusinessInfo.cz, 2017), (Crystal Bohemia, 2009).

Dalším světově známým výrobcem skla je severočeská firma **Preciosa a.s.**, která má své zastoupení doslova po celém světě. Své kanceláře spojené s výrobou lustrů má Preciosa v Los Angeles, Dallasu, Atlantě, New Yorku, Londýně, Moskvě, v Dubaji, Indii, Singapuru a Hong Kongu. Preciosa však nevyrábí pouze osvětlení, ale také bižuterii, která má zastoupení v Číně, Jižní Koreji, Dubaji a Moskvě. Skleněné kameny z Preciosy jsou k vidění na světových výstavách, ale také na módních přehlídkách. Dekorace od Preciosy byly součástí podzimního newyorského týdne módy 2019, dále India International Fashion Jewellery Show 2016, Módní přehlídka v Soulu, Módní show v Hong Kongu ve spolupráci se svatebním salonem Kewolie, či byly využity jako součást korunky pro vítězku Miss Velké Británie, a to ve spolupráci se šperkařskou společností Tresor Paris, která korunku navrhla. Co se týče tuzemských úspěchů, poskytla Preciosa skleněné kameny roku 2015 pro výrobu tanečních kostýmů do soutěže Star Dance, pro kostým sněhové královny do Národního divadla, dále navázala roku 2015 spolupráci se Škoda Auto, tvoří trofeje pro Metrostav Handy Cyklo Maraton. Pro podporu nových umělců pořádá Preciosa každý rok soutěž

Master of Crystal, tento rok 2020 se jednalo již o 13. ročník soutěže (Preciosa, 2017), (Preciosa, 2015-2020).

Jednou z menších skláren je například firma Wranovsky Crystal. Jejím majitelem je Josef Wranovský, který začínal v Preciose, jako výrobce lustrů, poté se osamostatnil a spojil síly se skláři živnostníky. Také sklárna Wranovsky Crystal vyváží 90 % své produkce do zahraničí, a to do USA, Evropy i Japonska. Mezi úspěchy firmy patří výstava lustrů v projektu Írán 2017, výstava pořádaná v rámci letního programu události Turnovské léto 2017, či výstava Euroluce pořádaná v Miláně (BusinessInfo.cz, 2017), (Wranovsky, 2017).

V České republice je mnoho dalších skláren napříč všemi komoditami sklářského odvětví, které úspěšně exportují po celém světě, jako například AGC Flat Glass Czech, Gobain Sekurit ČR, Lasvit, Pilkington Czech, Amirro, ERTL GLAS a další (ASKPCR, 2019).

3 Vývoj cestovního ruchu ve vybraném okrese Libereckého kraje

V kapitole je nejprve vymezen pojem cestovní ruch (dále také CER) a následně je uvedena charakteristika základních termínů CER. Přičemž se kapitola zaměří na cestovní ruch v konkrétním vybraném regionu, a to okresu Semily. Kapitola zahrnuje vývoj cestovního ruchu v okrese Semily, představí průkopníky a první produkty cestovního ruchu v okrese z historického hlediska a následně se práce posune do přítomnosti a nastiňuje současný cestovní ruch na Semilsku.

3.1 Charakteristika a vymezení pojmů cestovního ruchu

Prvním, a to základním pojmem je **cestovní ruch**. Definice cestovního ruchu podle publikace Malé (2002, str. 10) zní, „*Cestovní ruch je definován jako činnost osoby, cestující na přechodnou dobu do místa mimo její běžné životní prostředí/mimo místo bydliště/ a to na dobu kratší, než je stanovena, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě*“.

Následujícím pojmem z oblasti cestovního ruchu je **stálý obyvatel**, kterého rozlišujeme:

- v mezinárodním CER, jako osobu, která žije v zemi alespoň po dobu jednoho roku;
- v domácím CER je za stálého obyvatele považována osoba, která žije na daném území alespoň šest po sobě jdoucích měsíců.

Návštěvník neboli visitor je také definován odlišně:

- v mezinárodním CER je návštěvníkem osoba, která se v navštěvované zemi zdrží méně jak jeden rok;
- v domácím CER se jedná o osobu, která cestuje do země mimo své bydliště, kde se zdrží kratší dobu jak šest měsíců.

Turista je:

- v mezinárodním cestovním ruchu osoba, která navštíví destinaci mimo své bydliště, zároveň v destinaci alespoň jednou přenocuje a jeho cesta není za pracovním účelem, ale nesmí zde pobývat déle jak jeden rok;

- v domácím cestovním ruchu je turista osobou, která cestuje do jiné země, ve které minimálně jednou přenocuje, jeho cesta není za účelem výkonu výdělečné činnosti a tato doba nepřesáhne šest po sobě následujících měsíců.

Výletníkem neboli jednodenní návštěvníkem, je osoba, která se zdržuje na území země mimo své domovské po dobu kratší 24 hodin a bez přespání, též se nejedná o cestu za prací (Malá, 2002).

3.2 Vznik cestovního ruchu ve vybraném okrese Semily

Cestovní ruch v okrese Semily má poměrně dlouhou historii. Zápisky litevského cestovatele Theodora Billewicze, který popisuje destinaci Krkonoš a Kozákova, jsou datovány již k 16. století. Nejvyšší rozkvět cestovního ruchu nastal však až v 19. století, kdy byla uskutečněna například výprava císaře Františka I. do Prachovských skal. O rozvoj cestovního ruchu, především v Harrachově, se zasloužil Jan Nepomuk hrabě Harrach (Čermák, 2005), na kterého je zaměřena kapitola 2.1.3.

3.3 Průkopníci CER ve vybraném regionu

Významným představitelem cestovního ruchu především z okolí Harrachova je Jan Nepomuk. Jan Nepomuk, šlechtic narozený roku 1828 ve Vídni jako prvorozený. Po otci zdědil velkostatek Sadová a další statky. Kromě toho, že hrabě Harrach přispěl k rozvoji turismu a sklářství, byl také lesním hospodářem. Poté co se Nepomuk jakožto lesní hospodář ujal správy krkonošských lesů provedl reformu. Lesy reorganizoval, začalo se zavodňovat či odvodňovat a do vykácených lesů se doplnilo větší množství ptačích budek, aby ptáci nepřišli o domovy. Co se týče turismu byly v Krkonoších zřízeny nové trasy a turismus se rozvíjel a rozšiřoval. Zajímavou zmínkou o Janu Nepomuckém je to, že jako první přivezl do Krkonoš lyže (Luštinec, 2018).

3.4 Současný cestovní ruch v okrese Semily

Turisté do okresu cestují, jak kvůli památkám kulturním, tak přírodním. V Semilech je také možné navštívit muzea, vyhlídky, koupaliště, galerie, jeskyně či lyžařské areály.

Mezi hrady a zámky, které je možné v okrese navštívit, patří **hrad Valdštejn**, jakožto nejstarší hrad Českého ráje, nachází se v lokalitě města Turnov a byl vystavěn ve 13. století rodem Markvarticů.

Dalším, turisty hojně navštěvovaným hradem jsou **Trosky**, hrad leží na území města Rovensko pod Troskami a má 2 věže, které jsou nazývány Baba a Pana. Věž baba je vyšší a je z ní možno vidět i ostatní okolní památky, jako hrad Kost, zámek Humprecht, či Jičín nebo Prahu. Výhled však není jediným lákadlem věže Baba, roku 1997 se zde prováděl archeologický průzkum, během kterého byly pod věží učiněny nálezy z ranné doby železné a bronzové, mezi nálezy patří tavicí pec, která je nyní exponátem hradu.

Skalní hrad Vranov se nachází na pískovcové skále na břehu Jizery ve městě Malá Skála. Byl založen rodem z Valdštejna v 15. století o století později byl však neobydlený, uvádí se jako nejkomplikovanější skalní hrad na území Čech.

Zámek Lomnice nad Popelkou, kdysi v gotickém stylu, v 18. století získal nynější barokní podobu. Později byl využíván jako živnostenský úřad, v současné době slouží jako knihovna a kulturní centrum.

Mezi další hrady a zámky, které je možné navštívit patří **hrad Kumburk**, **Lovecký hrad Roštejn** z města Klokočí, **zámek Hrubý Rohozec** z Turnova, využívány k pořádání akcí, **zámek Hrubá Skála** ležící na skalním masivu či **zámek Sychrov** (Zajimavamista.cz, 2003).

Mezi muzea, která lze v okrese Semily navštívit patří **Muzeum Českého ráje v Turnově** (založeno již v r. 1886), které nabízí expozici mineralogie, cesty kamene, archeologie, historie kamenářství a zlatnictví, lidové kultury a expozici horolezectví. Součástí muzea je **Kamenářský dům**, který byl postaven roku 2010 jako replika dřívějších roubených městských domů. Dům je využíván pro výstavy expozic, ale především pro pořádání dílen a workshopů.

V Troskovicích se nachází **muzeum panenek a medvídků**, zaměřené na vývoj ve výrobě panenek a medvídků od roku 1840 až po současnost. V muzeu je možné nalézt přes tisíc exponátů (Zajimavamista.cz, 2003).

Dalšími navštěvovanými muzei jsou například, **Krkonošské muzeum Jilemnice**, **muzeum skla Harrachov**, které je zároveň minipivovarem a druhou nejstarší sklárnou v Čechách. **Muzeum techniky Loukov** nabízí historickou sbírku automobilů, motocyklů a příslušenství.

Neméně navštěvované jsou přírodní zajímavosti v okolí, atraktivní turistickou oblastí je **přírodní rezervace Hruboskalsko**. Jedná se o rozsáhlé skalní město zahrnující masivy o

výšce až 60 m. Mezi nejnavštěvovanější vodopády patří mohutný **Mumlavský vodopád**, který dosahuje výšky zhruba 8 metrů. Hojně navštěvovanou turistickou atrakcí jsou též **Bozkovské jeskyně** tvořené vápenitým dolomitem.

V zimních měsících se zájem turistů soustředí na lyžařské areály v okolí. Těmi nejoblíbenějšími jsou **Ski areál Rokytnice-Horní Domky a Lysá hora** a **Ski areál Harrachov** (Zajimavamista.cz, 2003).

4 Návrh nového produktu CER s propojením na Křišťálové údolí v okrese Semily

Čtvrtá kapitola představuje praktickou část bakalářské práce, ve které je vytvořen produkt cestovního ruchu se zaměřením na projekt Křišťálové údolí v oblasti Semily. Produkty cestovního ruchu jsou základem pro fungování odvětví cestovního ruchu. V případě, že není produkt sestaven správně, nemůže destinace plně využít svůj potenciál (MacNulty, 2011). Při vytváření nového produktu je nutné identifikovat potenciál destinace a cílovou skupinu dále analyzovat poptávku, analyzovat konkurenci, vytvořit SWOT analýzu a v poslední řadě zvážit způsoby navázání spolupráce subjektů. V rámci zadání tématu práce byl vysloven ze strany KÚ LBK zájem o doplnění znalostí a přípravu produktu cestovního ruchu v oblasti využití drahých kamenů. Z hlediska výrobního procesu to zahrnuje odvětví těžby (CZ NACE 081) a zpracování drahokamů, polodrahokamů (CZ-NACE 237) pro následnou výrobu bižuterie a klenotů (CZ-NACE 321).

4.1 Identifikace potenciálu destinace

V případě identifikace potenciálu destinace zvážíme veškeré atraktivitu destinace, ale také dopravní dostupnost, ubytovací připravenost a další faktory, které mohou ovlivnit návštěvnost destinace.

4.1.1 Atraktivita destinace

Okres Semily nabízí mnoho kulturních i přírodních památek, ve kterých je silný potenciál destinace. Toto téma bylo rozebráno v podkapitole 3.4. V podkapitole 4.1.1 se autorka zaměřuje na kulturní a sportovní události, které lákají turisty do regionu.

Mezi nejvýznamnější kulturní události pořádané ve městě **Harrachov** patří hudební festival **Keltská noc**. Areál festivalu, umístěný pod harrachovským můstkem pojme až 8 000 návštěvníků (Harrachov, 2019), (Hotel Centrum, 2018). Dále se v Harrachově konají pivní slavnosti v areálu Sklárný a minipivovaru Novosad a syn Harrachov, které může návštěvník propojit s exkurzí do sklárny. Pro děti je pořádáno únorové dobývání sněhového hradu, výstavy soch z ledu či březnový příjezd Krakonoše. Mezi nejvýznamnější harrachovské sportovní akce patří srpnový výběh na vrchol skokanského můstku K120, **Red Bull 400** či únorový **Mezinárodní běh bez hranic**. Lze podotknout, že Harrachov je oblíbenou destinací lyžařů z celé ČR i zahraničí (Harrachov, 2019).

V okolí **Turnova** je pořádán každoroční festival **Maloskalská noc, Majáles** či **Slavnosti piva Rohozec**, které se konají v areálu pivovaru Rohozec v Turnově. Roku 2019 šlo již o 22. ročník slavností. Mezi další turnovské hudební akce patří dvoudenní festival pořádaný v areálu Zrcadlové kozy, **Slavnosti svijanského piva** ze Svijanského Újezdu nedaleko Turnova, Turn-off Rock fest či Sedmihorské léto. Mimo hudební akce jsou zde pořádány výstavy a přehlídky vozů, jarmarky, prohlídky hradu **Valdštejn**, stezky a dílny pro děti či divadelní akce jako Turnovské léto nebo Festival na Jizeře (Turnov, 2020). V rámci **Muzea Českého ráje v Turnově** jsou pořádány akce pro děti i dospělé. Některé akce se konají pravidelně, několikrát do roka. Patří sem výtvarné dílny pro školy, trhy, masopust či mezinárodní šperkařské sympozium, které muzeum pořádá již od roku 1984. Muzeum se svou činností často zaměřuje na minerály. Příklady akcí s touto tematikou jsou dny s mineralogem, cestopisné přednášky s názvem Putování za minerály, přednášky o minerálech v Jizerských horách a další. Muzeum nabízí dílny a kurzy pro děti i dospělé s různou tematikou, pletení, keramika, výroba svíček, velikonoční pečení, pletení z orobince, pletení ze slámy, výroba bylinných mastí a mnoho dalšího (MČRT, 2020).

Okolí města **Semily** nabízí turistům jak kulturní, sportovní, přírodní tak řemeslné příležitosti. V rámci regionu Český ráj, v okolí Semil, jsou hojně navštěvované Bozkovské dolomitové jeskyně a Riegrova stezka. Dalším potenciálem města pro cestovní ruch jsou tradice řemesel, jako sklářská dílna v Jílovecké ulici, Semily. V návaznosti na tradice a řemesla je možno zmínit **Muzeum a Pojizerskou galerii Semily**. Muzeum pořádá akce pro rodiny s dětmi, jako muzejní jarmark či Semilský Montmante, jednodenní událost zaměřenou na cestovní ruch, hudbu a řemeslnou tvorbu, včetně dílen pro děti. Za nejvýraznější kulturní události lze považovat **Ostrov Art Fest** (hudebně-výtvarný festival), Jazz pod Kozákovem, rockový festival Jarmil party či Semilské kulturní léto. Sportovce s turisty může do okolí Semil přilákat novoroční výstup na Kozákov, krajský přebor v běhu na lyžích, fotbalový turnaj Semily Cup, semilský pohár v tenisu, silvestrovský lyžařský závod či přespolní běhy, které se konají 2x ročně. Podle strategického plánu rozvoje města Semily 2012-2020 (Město Semily, 2012) nejsou Semily tradiční destinací pro cestovní ruch, proto je město propagováno v souvislosti s jeho okolím. V souvislosti na toto tvrzení se Semily zapojily do dvou uskupení, **Sdružení Český ráj** a **Mikroregion Kozákov**, které realizují projekty pro rozvoj regionu. Město Semily disponuje především nabídkou v oblasti kultury (Město Semily, 2012).

Destinace Semily je atraktivní především díky přírodním zajímavostem z okolí Českého ráje, Kozákova či Krkonoš. Během roku se do těchto přírodních destinací vydá tisíce turistů, kteří mohou v rámci výletu zavítat do místní sklárny či muzea a připomenout si historii sklářství Libereckého kraje. Jednodenní či vícedenní kulturní akce také způsobují příliv turistů, kterého je možné v rámci projektu využít.

4.1.2 Ubytovací služby

Okres Semily nabízí ubytování v hotelích, penzionech, apartmánech, chatách, wellnessech, vilách, v motelech, ve sdílených ubytovacích zařízeních či kempech. Turista může také zvolit ubytování v rodinných domech, bytech či chatách pomocí platformy Airbnb.

Ubytování přes Airbnb je cenově střední cestou mezi hotely a kempy. Ceny Airbnb jsou velice individuální, pohybují se od 263 Kč do 9 601 Kč za jedno přenocování, průměrná cena se pohybuje okolo 600 Kč/1 noc. Ceny záleží na velikosti, poloze a zařízení objektu, pokoje v domech či byty se většinou pohybují od 263 Kč po 800 Kč za noc, celé chaty a sruby poté mezi 2 000 Kč až 9 000 Kč/noc. Na základě recenzí objektů na Airbnb lze tuto platformu považovat za často využívanou, jak českými, tak zahraničními turisty (Airbnb, 2020).

Využití hotelů, motelů, penzionů a dalších zařízení nevyužívajících platformu Airbnb je podstatně dražší. Pokoje v hotelu či apartmánu pro dva se pohybují v rozmezí od 970 Kč až po 5 000 Kč za noc, záleží však na vzdálenosti hotelu od turistických center, větších měst, také na vybavenosti hotelu a ostatních službách zahrnutých v ceně. Průměrná cena hotelů se pohybuje mezi 800 Kč a 1400 Kč za noc. Levnější jsou poté penziony a hostely, které nabízejí pokoje pro dva, sdílené pokoje pro více osob, či společné koupelny, od těchto charakterů se poté odvozuje cena, pohybující se mezi 490 Kč po 1 300 Kč/noc za 1 pokoj pro 2 osoby (Trivago, 2020).

Poslední alternativou ubytování jsou kempy, tato zařízení jsou však pouze sezónního charakteru. Mezi městy Semily a Jilemnice se nachází Areál SDH Benešov u Semil, polohou vhodný k procházce do Krkonoš či Českého ráje. V okolí Rovenska pod Troskami je možné ubytování v autokempu Svitačka či v Campingu v Ráji, v Turnově se nachází Autocamp Sedmihorky, v Jablonci nad Jizerou Autocamp Zátíší, v Harrachově Camping Jiskra Harrachov, ve středu Českého ráje Autokemp Kacanovy, také autokemp v Košťálově, Camping Bukovina Buiten v Bukovině u Čisté a Kemp Homola v obci Poniká. Ceny kempů

jsou proměnlivé podle lokace a individuálního uvážení správců. Tabulka 1 zobrazuje ceny vybraných kempů (Ekempy.cz, 2020).

Tabulka 1: Ceny kempů v okrese Semily

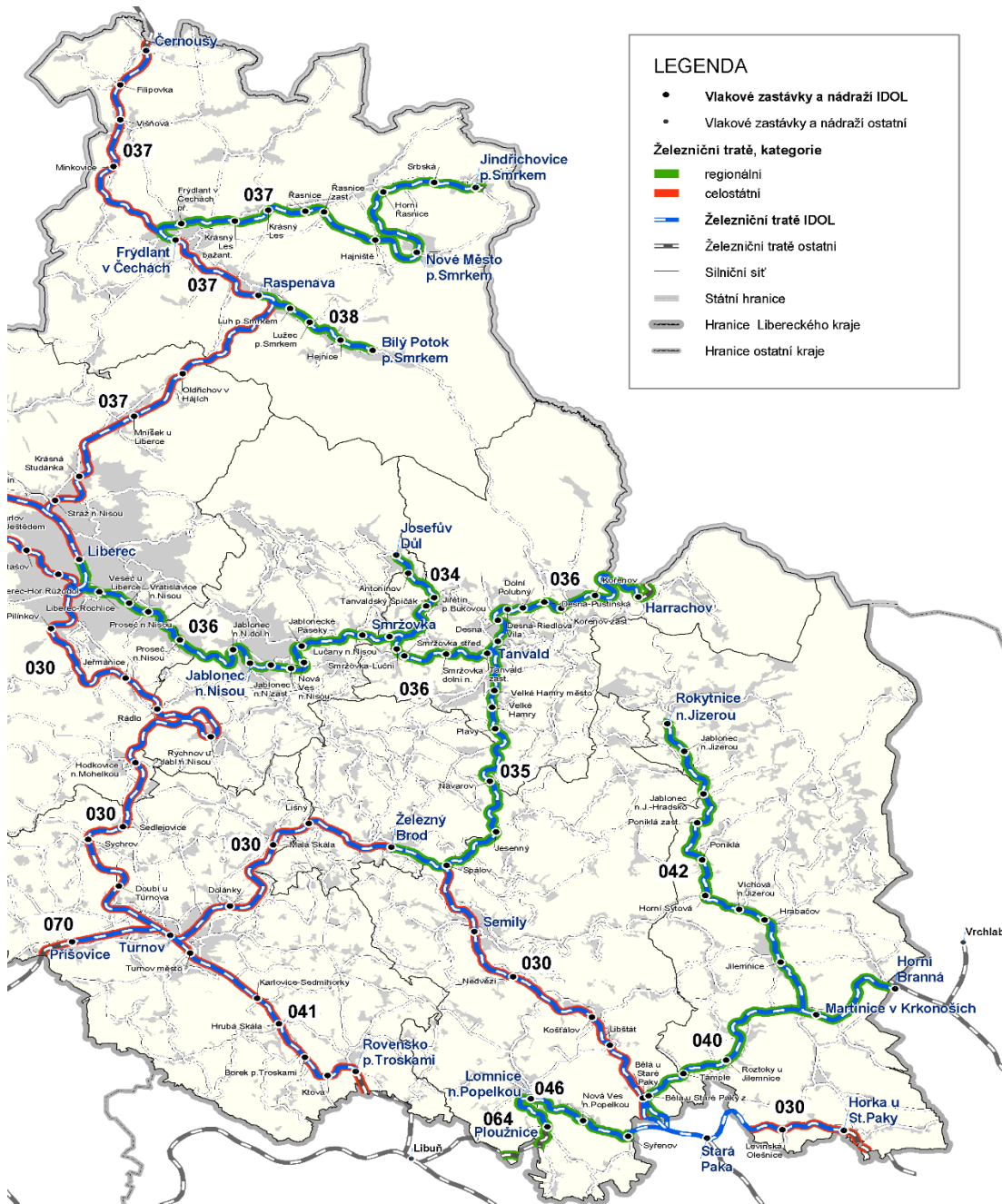
	Osoba	Stan	Auto	Karavan	Chata
Areál SDH Benešov u Semil	50 Kč	50 Kč	50 Kč	60 Kč	X
autokemp Svitačka-Troskovice	60 Kč	70 Kč	80 Kč	70 Kč	X
Camping v Ráji	50 Kč	80 Kč	40 Kč	200 Kč	120 Kč
Autocamp Zátíší	50 Kč	50 Kč	50 Kč	105 Kč	150 Kč
Camping Jiskra Harrachov	80 Kč	60 Kč	65 Kč	95 Kč	800 Kč
Autocamp Sedmihorky	80 Kč	95 Kč	95 Kč	280 Kč	300 Kč

Zdroj: Ekempy.cz. 2020. *Kempy z celé ČR* [online]. [cit. 2020-04-22]. Dostupné z: <https://www.ekempy.cz/?s=2&okres=semily>.

Nabídka ubytovacích služeb je různorodá dle jednotlivých měst a atraktivitu památek a přírodních zajímavostí v okolí. Pokud však nehlédneme na okres Semily jako celek lze tvrdit, že je nabídka ubytování dostačující. Ceny hotelů a apartmánů jsou průměrné v porovnání s ostatními regiony České republiky. Pokud má turista zájem především o dobrou cenu, vyplatí se využití služby Airbnb. Pokud návštěvník shání především kvalitu a doplňkové služby, může volit z nabídky wellness resortů či zvolit ubytování na hradu, zámku. Tyto wellnessy a hotely vyšších tříd se však objevují především v nejvýznamnějších turistických městech, jako Rokytnice nad Jizerou, Harrachov a další. Nelze tedy tvrdit, že turista nalezne hotely vyšších tříd ve všech městech okresu. Významným negativem okresu v rámci zahraničních turistů, je obvykle nízká znalost jazyků personálu a nedostatek informačních materiálů.

4.1.3 Dopravní dostupnost destinace

Dopravní infrastruktura okresu Semily je znázorněna na obrázku 2, zveřejněného na webových stránkách Českých drah, a. s.

Obrázek 2: Mapa železničních tratí

Zdroj: České dráhy. 2019. *Mapa železničních tratí* [online]. [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: <https://www.cd.cz/cd-v-regionech/liberecky-kraj/mapa-trati/-7351/>.

Z obrázku 2 lze vyčíst, zda se jedná o regionální železniční spoje (zelená barva) či celostátní spoje (červená barva), mapa též znázorňuje železniční tratě IDOL (modré šrafování) a silniční síť.

Celostátní železniční spoj 030 vedoucí z Liberce následně propojuje Turnov a Železný Brod, ze kterého pokračuje regionální spoj 035, který propojuje Železný Brod s Tanvaldem a následně spoj 036 s Harrachovem. Celostátní spoj 030 spojuje od Železného Brodu města Spálov, Semily a například Bělou u Staré paky, ze které se rozvětvují železniční spoje do Staré Paky, Lomnice nad Popelkou, Rovenska pod Troskami, na Hrubou Skálu. Dále vede trať 040 z Bělé u Staré paky na Roztoky u Jilemnice a Horní Brannou, spoj 042 směr Jilemnice, Jablonec nad Sázavou a Rokytnice nad Jizerou. Tyto spoje poté propojují okres se zbytkem České republiky, nedalekým Polskem a severně s Německem (České dráhy, 2019).

Okres Semily je propojen s okolními kraji a státy několika silnicemi první třídy. Jedná se o dálnici **D10**, která propojuje Prahu, Mladou Boleslav a **Turnov**, kde se napojuje do sítě silnic druhých a třetích tříd. Dalším silným spojením je dálnice **R35** vedoucí z Úlibic přes Liberec, **Turnov**, Hradec Králové, Olomouc až po Lipník nad Bečvou. Poslední silnicí první třídy je mezinárodní spoj **E65** začínající v Řecku, město Chanii, v ČR vede přes Brno, Prahu, **Turnov**, **Železný Brod**, **Malou Skálu**, **Harrachov** a končí na jihu Švédska ve městě Malmö. Okresem Semily dále proudí mnoho silnic druhých a třetích tříd, které se rozvětvují také k ostatním městům (České dálnice, 2019).

Železniční tratě a silnice prvních tříd propojují pouze některá z měst okresu. Dálnice spojují okres s velkými městy České republiky a se zahraničím. Na tyto spoje je možné navázat silnicemi druhé či třetí třídy, kterých je v okresu nespočet, veřejnou dopravou či stopem. Na základě těchto informací lze tvrdit, že je okres dostatečně dostupný, jak pro tuzemského, tak pro zahraničního turistu.

4.2 Specifikace projektového záměru Křišťálového údolí

Křišťálové údolí (v angličtině je používán název Crystal Valley) je vymezeno územím na severu Čech, kde již v 16. stoletím vznikly první sklářské hutě. Sklářství do Libereckého kraje neodmyslitelně patří, proto chce krajská správa tohoto silného tématu skla, šperkařství a bižuterie využít jako tématu pro podporu cestovního ruchu. Projekt Křišťálové údolí je marketingovou značkou, které láká turisty za historií i současností českého sklářství. Ve

spojení s přírodními krásami Českého ráje, Krkonoš, Lužických a Jizerských hor může být Křišťálové údolí atraktivním turistickým cílem (Preciosa, 2019).

Cílem Křišťálového údolí je propagace tradiční sklářské, šperkařské a bižuterní výroby v regionu libereckého kraje. V rámci dní Křišťálového údolí jsou otevřeny dveře zapojených skláren, ateliérů, muzeí a škol, kde se může návštěvník dozvědět více o historii skla v kraji, zakoupit si unikátní výrobek, obdivovat samotný proces výroby, či se stát na chvíli jeho součástí.

Dne 17. května 2019 podepsal Liberecký kraj se společností Preciosa, a. s. a Preciosa-Lustry, a. s. smlouvu o převodu marketingových a produktových ochranných známek Křišťálového údolí, a to v plném rozsahu. Liberecký kraj s podpisem smlouvy dále získal webové stránky www.cristalvalley.cz a možnost poskytnout licenci všem firmám z oboru, které mají alespoň jednu kolekci a podnikají v Libereckém kraji. Na základě pověření Libereckého kraje projekt připravuje Agentura regionálního rozvoje, s. r. o., která též spravuje webové stránky www.cristalvalley.cz (Liberecký kraj, 2019).

Hejtman Martin Půta na tiskové konferenci ze 17. května (Liberecký kraj, 2019) uvedl „*Jsem rád, že značka Crystal Valley bude patřit Libereckému kraji. Považuji to za mimořádnou příležitost pro rozvoj cestovního ruchu v kraji. Jasně a rovné podmínky smlouvy nám umožní podpořit tradici sklářství, bižuterie a šperkařství. Firmy v našem regionu se díky tomu mohou dále rozvíjet a do budoucna se nám otevírají i možnosti pro podporu oblasti cestovního ruchu. Vyhlášená marketingová značka sem jistě přiláká další turisty i z jiných částí republiky.*“

Květa Vinklátová, radní pro kulturu, památkovou péči a cestovní ruch Libereckého kraje (Liberecký kraj, 2019) dodala „*Liberecký kraj má ve světě unikátní postavení z hlediska šíře výroby ve zmíněných oborech. Dnešní návštěvník chce vidět, jak vzniká foukaná sklenička, jak vypadá práce na bižuterním nebo šperkařském náhrdelníku. A nejen vidět, chce si takovou práci vyzkoušet. Právě takový zážitek mu chceme nabídnout.*“

Zájem o licenci Křišťálového údolí, ze strany firem, se po podepsání smlouvy zvýšil, majitelé, manažeři podniků a dalších napojených institucí získali k projektu Libereckého kraje větší důvěru a začali se zajímat o spolupráci. V rámci okresu Semily jsou do projektu zapojeny turnovské společnosti Jewstone, s. r. o., Wranovsky Cristal ale také Galerie Granát či Muzeum Českého ráje v Turnově, z Mírové pod Kozákovem je např. zapojena výtvarnice

Kamila Parsi, Parsi s. r. o., z Harrachova je Sklárna a minipivovar Novosad a syn a z obce Poniká rodinná firma Rautis, a. s. Železný Brod spadá dle územního členění pod okres Jablonec nad Nisou, v rámci Křišťálového údolí je však se semilskými firmami řazen do kategorie Český ráj, proto je v práci také uveden. Železný brod nabízí turistům exkurzi do pěti sklářských firem a dvou muzeí. Zapojenými sklárnami jsou Misamo s. r. o., Stefany šperky, Sklářské studio Oliva-Oliva Glass, ateliér Pavlína Čambalové, Detesk s. r. o., Muzeum a galerie Detesk a Městské muzeum v Železném Brodě (Liberecký kraj, 2019), (Crystal Valley, 2019).

Mimo destinace **Krkonoš a Českého ráje**, které již byly zmíněny v rámci okresu Semily, spadají pod projekt Křišťálového údolí destinace **Lužických a Jizerských hor**. Pod Lužické hory je v rámci projektu řazena Česká Lípa, Kamenický Šenov, Kunratice u Cvikova, Nový Bor a Skalice u České Lípy, pod Jizerské hory náleží města Desná, Jablonec nad Nisou, Josefův Důl, Liberec, Pěnčín, Smržovka, Zásada a Frýdlantský Výběžek (Crystal Valley, 2019).

Současná situace vyvolaná pandemií koronaviru, k začátku roku 2020, omezila některé aktivity a tím vývoj projektu Křišťálové údolí, stejně jako veškerý výjezdový, příjezdový i tuzemský cestovní ruch. K měsíci dubnu 2020 při karanténním opatření není možné cílení na tuzemské ani zahraniční turisty. Po konci karantény je tu však potenciál v dlouhodoběji uzavřených hranicích, kdy turisté nemohou jet do zahraničí. Lze předpokládat, že tento rok je možné získat vyšší množství tuzemských turistů, kteří byli nuceni zrušit své zahraniční dovolené a hledají nový plán, jak strávit čas s rodinou.

4.3 Identifikace cílové skupiny projektu Křišťálové údolí

Dle Davida Pastvy, ředitele projektu Crystal Valley, se projekt zaměřuje na různé cílové skupiny, specifikaci skupiny neuvedl. Pro (Genius, 2019) se David Pastva vyjádřil takto *„Křišťálové údolí je o obrovské různorodosti subjektů, co se týče typů výrob, velikosti provozů i připravenosti pracovat s návštěvníkem. Máme subjekty, pro které není problém přivítat velký zájezd, a jsou to výrobci, pro které je maximem jedna rodina. Různé jsou i cílové skupiny. To chceme zohlednit na našem webu a budeme tam vkládat různě zacílené tipy. Máme rozjednanou spolupráci s malými cestovními kancelářemi, které se na turistiku pro malé skupiny specializují. Taková turistika je jednak šetrná a jednak vám přinese mnohem intenzivnější zážitek.“*

Lze však jednotlivé kategorie analyzovat. Cílová skupina může být vnímána dle různých charakteristik, můžeme porovnávat věkové skupiny, zájmové skupiny a další (obchodníci, projíždějící turisté či sezónní zaměstnanci). V této bakalářské práci budou analyzovány cílové skupiny na základě věku ve vazbě na sociální vazby.

- Děti a mladiství (5-18 let) v rámci aktivit bez rodičů

Tato skupina obyvatel není příjmově příliš silná. Nejedná se zde běžně o klasickou dovolenou, ale spíše účast na táborových aktivitách, školním zájezdu či exkurzi. Tato cílová skupina většinou preferuje ubytování ve stanech, chatkách či karavanech a vlakovou či autobusovou dopravu. Preferovanými aktivitami je sport, naučné stezky a jiné zážitkové akce. Pro projekt Křišťálové údolí je však tato skupina turistů významná. Ve spolupráci se školkami, školami, dětskými družinami či tábory může být Křišťálové údolí vyhledávanou destinací takto mladých turistů, kteří si mohou během exkurze zkusit práci se sklem, zúčastnit se dílen či hledat ztracené granáty v písku. Pro tento segment jsou vhodná muzea a větší sklárny, které pojmu větší skupinu turistů, případně aktivity probíhající venku v přírodě.

- Mladí - bezdětní (19-25 let)

Mladí a bezdětní stále náleží do nižší příjmové skupiny. Preference ubytování jsou různé, stany, chatky, karavany, pensiony či levnější hotely. Doprava je u této cílové skupiny již možná automobilová. Lze poznamenat, že tato cílová skupina může najít zálibu v projektu také díky dobře situovaným lokalitám plným přírodních a kulturních památek. V rámci výletu za památkami je na místě poznat také historii a krásu českého křišťálu, který je propojený jak s přírodním, tak s kulturním bohatstvím České republiky. Tento segment většinou cestuje v menších skupinách či párech, je proto možné navštívit i menší soukromé sklárny, které nepojmou velkou skupinu lidí.

- Rodiny s malými dětmi (25-45 let)

Tato skupina patří mezi příjmově nižší až střední třídu. S tímto segmentem jsou spojeny vyšší komplikace s cestováním a náročnější podmínky na ubytování, díky cestování s malými dětmi. Využívanými ubytovacími zařízeními jsou chatky, karavany, pensiony a levnější hotely. Dopravním prostředkem bývá automobil. Tato cílová skupina je pro projekt Křišťálové údolí vhodná. S ohledem na finance a na cestování s dětmi se soustředí spíše na

výlety uvnitř České republiky. Poté co se ubytují vydávají se na krátké výlety po okolí. Tento segment pojme i menší sklárna, ve které je možné se domluvit na exkurzi.

- Lidé středního věku s dětmi školního věku (26-55 let)

V případě toho segmentu jsou již realizovány delší výlety. Děti ve školním věku jsou schopné déle cestovat. Je však nutné je v destinaci zabavit aktivitami různých směrů, sport, naučné stezky, cykloturistika, rafty a další. Podle pana Vojtěcha Prokeše, který prováděl výzkum o vývoji cestovního ruchu pro letní měsíce roku 2020 na konferenci Travelcon 2020, plánují turisté spíše dovolenou v České republice než v zahraničí. Výzkum byl prováděn na 1400 respondentech české populace, přičemž 63 % dotázaných plánuje dovolenou v ČR a pouze 37 % v zahraničí (pokud budou otevřeny hranice). Tyto fakta nasvědčují tomu, že segment turistů s dětmi školního věku se zaměří na delší dovolenou v Čechách, která by měla obsahovat aktivity nejrůznějších směrů, například vyfouknutí si skleněné baňky v rámci Křišťálového údolí. Tento segment je menší skupinou, která může navštívit i menší sklárny v okrese (Travelcon, 2020).

- „Prázdné hnízdo“ (45-60 let) střední a starší věk, bezdětní či po odchodu dětí z rodiny

Po odchodu dětí z domova vzniká více času na cestování. Turisté tohoto segmentu naplňují svůj čas různými cestovatelskými a zájmovými aktivitami. Tento segment patří do střední až vyšší příjmové třídy. Mimo chalupy jsou preferovány také dražší penziony a hotely. Pro tento segment může být přitažlivá především historie skla a tradice, sklářská kultura, která se v Libereckém kraji utváří již po staletí. Tato cílová skupina cestuje samostatně, v párech či menších skupinách, je tedy možná návštěva menších rodinných skláren či dílen (Synková, 2008).

4.4 Analýza poptávky

Nabídka a poptávka po cestovním ruchu se v čase stále mění, lze však poznamenat, že s rostoucím důchodem obyvatel se zvyšuje poptávka po cestovním ruchu. Díky tomuto faktu se zvyšují také požadavky turistů na kvalitu a komfort a vybavenost ubytovacích zařízení, zájezdů a ostatních služeb. V rámci analýzy poptávky bude autorka následně pokračovat segmentací trhu cestovního ruchu a geografickou segmentací poptávky.

4.4.1 Segmentace trhu cestovního ruchu okresu Semily

Okres Semily disponuje dobrými přírodními podmínkami, destinace Krkonoš a Českého ráje jsou poptávány turisty z Čech i ze zahraničí. Mezi přírodní turistické cíle patří Riegrova

stezka, jedná se o naučnou trasu vedoucí od města Semily přes Bítouchov, údolí Jizery do Podspálova (Český ráj, 2019). Dále Bozkovské dolomitové jeskyně či Mumlavský vodopád viz podkapitola 3.4. a 4.1.1. Kulturní a geografické předpoklady jsou také poměrně dobré. Okres Semily nabízí mnohá kulturní zařízení a areály ve kterých se koná například mezinárodně známý festival Keltská noc či sportovní aktivity Red Bull 400, Mezinárodní běh bez hranic a další viz podkapitoly 3.4 a 4.1.1. Do okresu vedou hlavní silniční spoje z Liberce, Hradce Králové, Mladá Boleslav, Praha, Ústí nad Labem, Jelení Hora a dalších měst, více v kapitole 4.1.3.

4.4.2 Geografická segmentace poptávky

Tato segmentace rozděluje turisty, kteří do okresu Semily přijíždí, dle jejich trvalého bydliště.

- Primární geografický segment

Do primárního segmentu náleží obyvatelé měst okresu Semily. Turisté a návštěvníci z okolních měst a mikroregionů Tanvald, Železný Brod, Malá skála, Velké Hamry, Špindlerův Mlýn, Stará Paka, Mladějov, Sobotka, Žďár, Březina a dalších. Také turisté z blízkých oblastí kraje Ústeckého, Královéhradeckého, Středočeského a Libereckého.

U tohoto geografického segmentu se dá předpokládat nejvyšší příliv turistů. Jedná se o lokality vzdálené do 100 kilometrů. Lze tvrdit, že u turistů z těchto destinací je nejvyšší pravděpodobnost návštěvy okresu Semily ve spojitosti na Křišťálové údolí. Především je dobré cílení marketingových aktivit na Liberecký kraj, kde došlo ke vzniku projektu, takto přilehlé regiony by však mohly o projekt projevit též nemalý zájem.

- Sekundární geografický segment

Návštěvníci ze vzdálenějších okrajů Ústeckého, Královéhradeckého, Středočeského kraje a Prahy. Sekundárním geografickým segmentem jsou příležitostní návštěvníci, kteří v okresu stráví minimálně celý jeden den, či se zde ubytují. Tento segment je nutné nalákat na více atraktivit destinace.

- Terciální geografický segment

Návštěvníci z ostatních krajů České republiky, tedy Karlovarského, Plzeňského, Jihočeského, Pardubického, Jihomoravského, Olomouckého, Zlínského,

Moravskoslezského a z kraje Vysočina. Návštěvníci z příhraničních oblastí Polska, Německa a ostatních zahraniční turisté.

Tento segment příležitostných turistů je tím finančně nejnáročnějším, co se týče marketingové komunikace. Pro příliv turistů z terciálního segmentu je nutná důkladně propracovaná marketingová strategie, zkvalitnění služeb a rozšíření nabídkového portfolia. Za přínosnou strategií okresu Semily lze považovat propojení s organizacemi **Sdružení Český ráj** a **Mikroregion Kozákov**, které realizují projekty pro rozvoj regionu. Vhodné by bylo propojení s dalšími organizacemi, jako je **Česká centrála cestovního ruchu** (Město Semily, 2012), (Synková, 2008).

Tato segmentace poptávky po destinaci Semily a návaznosti na Křišťálové údolí je užitečná pro nadcházející marketingové aktivity. Z výčtu segmentů a jejich charakteristik je patrné, že cílení bude vhodné především na poptávku z 1. segmentu. Nesmí se však zanedbat ani zbytek poptávky i přes to, že bude s nejvyšší pravděpodobností tvořit nižší procento návštěvnosti. Především hlavní přírodní turistické cíle, jako Český ráj, Krkonošský park a Kozákov jsou navštěvovány turisty ze všech segmentů, je proto možné využít návštěvnosti pro rozšíření povědomí o Křišťálovém údolí.

4.5 Analýza konkurence

V rámci cestovního ruchu je možné pojmout konkurenci dvěma způsoby, a to jako konkurenci místa a konkurenci produktové nabídky. **Konkurence místa** se zaměřuje na okres Semily, jeho přírodní a kulturní krásy, které mohou být podobné jako u jiných okresů. **Konkurence nabídky** se zaměřuje na projekt Křišťálové údolí v regionu Semily, který může být ohrožován konkurencí z jiných okresů, zapojených do stejného projektu. Konkurence nabídky však zahrnuje také náhled na Křišťálové údolí jako celek, zda se v České republice či pohraničí objevují i jiné projekty s podobným sortimentem, které mohou být brány jako konkurence.

Konkurence místa: Okres Semily zahrnuje jednotlivé destinace a města. Mezi nejnavštěvovanější destinace patří oblast Českého ráje a Krkonoš. Za konkurenci lze

považovat Špindlerův Mlýn, Pec pod Sněžkou, Dvůr Králové nad Labem, CHKO Broumovsko, Hradec Králové, Kokořínsko, Tanvald, Liberec či Jablonec nad Nisou.

Konkurence nabídky produktu: V rámci projektu Křišťálové údolí jsou silnými destinacemi okresu Semily města Turnov, Železný Brod, Mírová pod Kozákovem a Harrachov. V těchto městech je sklářství nedílnou součástí a kulturou. Konkurenty pro okres mohou být okolní okresy Libereckého kraje, které jsou do projektu též zapojeny a mají lepší marketingovou strategii, polohu či sklářskou tradici, která turisty do okolních okresů láká. Konkrétními konkurenty mohou být především města **Jablonec nad Nisou**, který patří dodnes mezi největší producenty skleněných polotovarů, vznikla zde společnost Jablonex, a. s., specializovaná na vývoz bižuterie, či největší světový výrobce skleněných perlí Preciosa Ornea (CZECH GLASS COMPETENCE, 2017). Dalším významným konkurentem je **Kamenický Šenov**, ve kterém vznikla roku 1856 první sklářská škola v Evropě. V Kamenickém Šenově působí dodnes významné sklárny, mezi kterými jsou Preciosa lustry, a. s., Sklárna Jelínek, s. r. o. či Prousek exclusive lighting (Crystal Valley, 2019), (Synková, 2008).

Ve spolupráci Sklářského muzea v Novém Boru a Krkonošského muzea v Jelení Hoře vznikl projekt **Cesta skla v česko-polském pohraničí**. Jedná se o projekt velmi podobný Křišťálovému údolí, Crystal Valley. Oba projekty mají za cíl podporu cestovního ruchu ve stanovených destinacích s propojením na sklářskou kulturu. Projekt Cesta skla podporuje turismus v oblasti Nového Boru a Jelení Hory, nejedná se přímo o fyzickou trasu, ale o propojení turistických cílů obou destinací. Turistickými cíle jsou zaměřené především na sklářskou tematiku (muzea, vzorkovny, sklárny), neopomíjí však ani přírodní cíle. Projekt Cesta skla získal 1,193 milionu euro z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Nový Bor využil zhruba 585 000 euro (5,2 milionu korun), na rekonstrukci historického podstávkového domu čp. 106, který slouží jako informační centrum pro obě destinace projektu Cesta skla. Informační centrum se nachází nedaleko sklářského Muzea v Novém Boru (Nový Bor, 2019).

Konkurence může vznikat také v oblasti produktů CER zaměřených na výrobu klenotů, kdy je hlavním prvkem drahý kámen či polodrahokam, místo skleněné bižuterie. Se zvyšujícím se důchodem obyvatel se zvyšuje poptávka po drahých kamenech. Drahé kameny jsou sice dražší než sklo a sklářská bižuterie, lidé si je však mohou dovolit a poptávají je. Drahé

kameny jsou poptávány také díky jejich léčebným schopnostem, o kterých se hovoří v mnoha internetových i monografických zdrojích.

4.6 SWOT analýza cestovního ruchu v regionu okresu Semily

Pro vyhodnocení zjištěných údajů v rámci zkoumaného regionu cestovního ruchu byla zvolena metoda SWOT analýzy. Jednotlivé parametry z důvodu zjištění silných (Strengths) a slabých (Weaknesses) stránek, příležitostí (Opportunities) a hrozeb (Threats) byly hodnoceny v návaznosti na projektový záměr Křišťálového údolí.

4.6.1 Silné stránky (Strengths)

- Dopravní dostupnost okresu Semily, jak pro České, tak zahraniční turisty.
- Výhodná geografická poloha okresu.
- CHKO Český ráj.
- Národní přírodní památka Bozkovské dolomitové jeskyně, Kozákov a Trosky.
- Hory a lesy Krkonošského národního parku.
- Kolébka českého křišťálů.
- Množství značených turistických tras a naučných stezek.
- Cyklo trasy a možnost sportovního vyžití.
- Okres se sklářskou tradicí uchovanou po stovky let.
- Kvalitní životní prostředí.
- Bohatá kultura, historie hradů a zámků.

4.6.2 Slabé stránky (Weaknesses)

- Špatná kvalita silnic třetích tříd.
- Není plně rozvinuto povědomí o nabídce regionu, především o sklářské tradici a projektu Křišťálové údolí.
- V některých částech okresu chybí nabídka hotelů vyšších tříd či doplňkových ubytovacích služeb, jako bed and breakfast (přenocování se snídaní), wellness a jiné.
- Nízká marketingová komunikace okresu.
- Nedostatečné zavádění informačních technologií.
- Malá znalost cizích jazyků personálu.

4.6.3 Příležitosti (Opportunities)

- Rozšíření spolupráce s organizacemi cestovního ruchu a okolními regiony. Sestavení konkrétních produktů cestovního ruchu.

- Spolupráce na více projektech cestovního ruchu, které vyzdvihnou tradici sklářství.
- Zdokonalení informačních systémů a zařízení v oblasti.
- Vypracování marketingové strategie a marketingové komunikace okresu, také ve spojitosti s projektem Křišťálové údolí.
- Jazyková školení zaměstnanců cestovního ruchu.
- Čerpání prostředků z fondů EU na nové projekty, rekonstrukce či zavádění technologií.
- Vytvoření průzkumu veřejného mínění.

4.6.4 Hrozby (Threats)

- Nedostatek finančních prostředků pro podporu cestovního ruchu okresu a tvorby nových produktů.
- Cílení na tuzemské turisty a absence zahraničních.
- Stagnace zavádění nových služeb v cestovním ruchu může být zneužita konkurenty.
- Celosvětová krize hrozící v důsledku infekce Covid-19, rok 2020, v oblasti cestovního ruchu.
- Konkurence okolních okresů.
- Rozdíly mezi jednotlivými oblastmi okresu Semily.

Z uvedeného seznamu SWOT analýzy vyplývají jak příležitosti a hrozby pro okres Semily, tak pro projekt Křišťálové údolí. Ze silnými stránkami okresu je přírodní turistická vybavenost, poměrně dobrá poloha okresu, vybavenost pro sportovní a rekreační aktivity, kvalitní životní prostředí a historie sklářství. Tyto silné stránky okresu lze využít jako příležitosti pro Křišťálové údolí. Pokud se turista rozhodne navštívit Křišťálové údolí, může tento zážitek propojit například s cyklistikou, procházkou po přírodních památkách, návštěvou hradu či kulturní akce. Naopak hrozbami a slabými stránkami projektu může být konkurence okolních okresů zapojených do stejného projektu, nedostatečná marketingová komunikace či absence cílení na zahraniční turisty. Pokud výsledky SWOT analýzy shrneme, jeví se okres Semily jako atraktivní destinace pro úspěšný rozvoj nového produktu CER v rámci projektu Křišťálové údolí.

4.7 Příklad – návrh produktu cestovního ruchu

Ve vazbě na zjištění z předchozích kapitol lze jako nový produkt CER v rámci projektu Křišťálové údolí navrhnout produkt s názvem OD KAMENE PO BIŽUTERII.

Je několik významných znaků, které lze pro daný produkt využít:

- Tajemství spojené s účinky (často až mýtickými) kamenů, polodrahokamů.
- Dalším významným znakem je možnost zapojení cílové skupiny do hledání suroviny (kamene) a dále i v rámci workshopové dílny do opracování kamene a vytvoření výsledné ozdoby (šperku). Lze proto využít velkého množství zapojených institucí od lomů, muzeí, škol, přes opracovatele kamene až po výrobce bižuterie a klenotů.
- Drahý kámen využívaný v klenotech lze v kontextu projektu Křišťálového údolí chápat jako předchůdce bižuterie.
- Produkt má historické zázemí, lze je provázat i s dalšími památkami v kraji.
- V regionu je nastavená infrastruktura pro cestovní ruch.
- V regionu existují ekonomické subjekty (lomy, školy, muzea, zpracovatelé), které lze propojit pro realizaci nového produktu cestovního ruchu v rámci projektu Křišťálové údolí.

Vymezení subjektů spolupráce na tomto produktu je uvedeno v kapitole 4.8.

4.8 Navázání spolupráce subjektů

V této podkapitole jsou uvedeny ekonomické subjekty provozující svoji činnost předcházející, realizující či navazující odvětví řezání, tvarování a konečné úpravě kamenů. Informace o subjektech byly nashromážděny především prostřednictvím administrativního registru ekonomických subjektů, ARES. Hlavním atributem při vytváření databáze kód CZ-NACE 23700. Konkrétně jsou v databázi uvedeny fyzické a právnické osoby z odvětví řezání, tvarování a úpravy kamenů, které jsou dále doplněny o sklářské školy, muzea, galerie a lomy z okresu Semily. Tyto subjekty mohou být osloveny řídicími osobami projektu Křišťálové údolí a v případě zájmu do projektu zapojeny.

4.8.1 Ekonomické subjekty podnikající v oblasti řezání, tvarování a konečné úpravy kamenů

Jedná se o fyzické (dále FO) či právnické osoby (dále PO), zabývající se opracováváním kamenů. Jako doplňkové služby obvykle provozují klenotnictví, práci s kovem, výrobou skla, bižuterie a podobných produktů.

Turnov

V tabulce 2 jsou uvedeny podnikatelské subjekty FO, které se zaměřují na řezání, tvarování a konečnou úpravu kamenů. Pokud se některý ze subjektů dále zabývá v rámci vedlejší činnosti prací spojenou se sklem, kovem či bižuterií, je tato činnost uvedena v pátém sloupci s označením doplňkové služby. První sloupec obsahuje IČ subjektu, druhý jméno a příjmení FO, třetí sloupec je třídícím pro informaci, zda se jedná o FO či PO. Ve čtvrtém sloupci byl sledován předpoklad rodinnosti firmy, která může sehrát zajímavou roli např. v případě rodinných výletů. Nabízí i další rozměr provázání příběhu produktu s historií předchozích generací. V pátém, jak již bylo zmíněno, jsou doplňkové služby. Šestý sloupec uvádí adresu provozovny. Sedmý sloupec počet zaměstnanců, osmý rok vzniku a poslední dodatečnou poznámku k subjektu (ARES, 2013).

Tabulka 2: Přehled ekonomických subjektů z odvětví zpracování kamene ve městě Turnov

IČ	Název subjektu	FO=1/ PO=0	Předpoklad rodinné firmy ANO=1, NE=0	Doplňkové služby	Adresa	Počet zaměst nanců	Rok vzniku	Poznámka
65196066	Lenka Opluštilová	1	0		Malý Rohozec 165	-	1996	
49992368	Mgr. Josef Malinek	1	0		Na Stebni 365	-	1994	
74089633	Zdeněk Pejšek	1	0		Květinová 1539	-	2010	
2452979	Michaela Mráková, DiS.	1	1	Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků	Máchova 2001	0	2013	
10509194	Mária Copová	1	1	Výroba plastových výrobků, ostatní zpracovatelský průmysl j. n.	Malý Rohozec 50	-	1990	
11087501	Antonín Gábr	1	1		Antonína Dvořáka 301	0	1990	
15601277	Milúše Drahoňovská	1	0		Daliměřice, Achátová 379	0	1991	
86690141	Milan Mlejnek	1	0		Lubínová 1921	0	2004	
68503351	František Zobač	1	0		Palackého 484	-	1999	
5988667	Hayrullojon Akhmatjonov	1	1		Antonína Dvořáka 301	0	2017	
7307039	Petr Mrákota	1	1	Zuslechl'ování kovů: obrábění, příprava staveníste	Máchova 2001	0	2018	
2889234	Jakub Kroupa	1	0		Daliměřice, Daliměřická 97	0	2014	
48187364	Michal Bartoniček	1	0		Máchova 2001	0	1993	
13236172	Ján Pál	1	0		Kosmonautů 1325	0	1990	
13237691	Petr Šťastný	1	0	Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků	Trávnice 156	0	1990	
42191904	Helena Matějková	1	0		Mašov 7	1-5	1991	
61203955	Ivan Kmetka	1	0	Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků, kovodělné výrobky	Daliměřice, U Lip 377	0	1994	
61479284	Jiří Číhal	1	0		Diamantová 1906	0	1994	
61198269	Petr Cop	1	1		Malý Rohozec 50	0	1994	Insolvence

Zdroj: ARES. 2013. *Administrativní registr ekonomických subjektů* [online]. [cit. 2020-05-06].

Dostupné z: https://www.info.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz.

Semily

Ve městě Semily byly ve veřejně dostupné databázi ARES nalezeny 3 ekonomické subjekty zabývající se specifikovanou činností. Jedná se o fyzickou osobu **Pavla Doubravu**, IČ 86978021 adresou Nad Školami 588, jehož živnost vznikla roku 2008, počet zaměstnanců není uveden. Další fyzickou osobou je **MgA. Tereza Pecinová Salabová**, IČ 75309165, adresa Benešovská 434, doplňkovou činností je výroba nekovových minerálních výrobků, návrhářská činnost a umělecká tvorba, vznik živnosti 2009. Posledním ekonomickým subjektem ze Semil je FO pan **Miroslav Hlušíčka**, IČ 62459937, adresou v Podmoklicích, Brodská 401, založení živnosti roku 1996 (ARES, 2013).

Kozákov

V okolí Kozákova byl v databázi ARES vyhledán **Jindřich Škoda** fyzická osoba z Mírové pod Kozákovem, IČ 14999978, adresa Hrachovice 26, vznik živnosti 1991, bez zaměstnanců. Druhou fyzickou osobou je **Josef Votrubec** z Radostné pod Kozákovem, Kozákov 20, IČ 13574582, počet zaměstnanců není uveden, vznik živnosti 1991. Josef Votrubec je současně provozovatelem Muzea drahých kamenů v Kozákově a vlastníkem Votrubcova Lomu v Radostné pod Kozákovem (ARES, 2013).

Lomnice nad Popelkou

V Lomnici nad Popelkou byl nalezen pouze jeden ekonomický subjekt z tohoto odvětví. Fyzická osoba **Vladimír Kmínek**, IČ 11095849, Žižkov 536, bez zaměstnanců, živnost vznikla roku 1990 (ARES, 2013).

Rovensko pod Troskami

V této lokalitě byly nalezeny čtyři ekonomické subjekty, přičemž FO Ivan Podobský se mimo řezání, tvarování a konečné úpravě kamenů věnuje dále práci sklenářské. Struktura tabulky 3 je totožná se strukturou tabulky 2. V prvním sloupci je vyobrazeno IČ subjektu, ve druhém jméno a příjmení, ve třetím, o jaký subjekt se jedná (FO či PO), ve čtvrtém, zda se může jednat o rodinný podnik, dále doplňkové služby podnikatele, adresa, počet zaměstnanců a rok vzniku živnosti (ARES, 2013).

Tabulka 3: Přehled ekonomických subjektů z odvětví zpracování kamene v Rovensku pod Troskami

IČ	Název subjektu	FO=1/PO=0	Předpoklad rodinné firmy ANO=1, NE=0	Doplňkové služby	Adresa	Počet zaměstnanců	Rok vzniku
10507507	Josef Havelka	1	0		Náměstí prof. Drahoňovského 103	-	1990
68867743	Ivan Podobský	1	0	Sklenářské práce	Křečovice 2.díl 34	-	1999
74518585	Stanislav Hlůže	1	0		Václaví 14	Bez zaměstnanců	2007
12990876	Josef Malý	1	0		Matouškova 265	Bez zaměstnanců	1990

Zdroj: ARES. 2013. *Administrativní registr ekonomických subjektů* [online]. [cit. 2020-05-06].

Dostupné z: https://wwwinfo.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz.

4.8.2 Muzea okresu Semily zaměřující se na odvětví sklářství či mineralogie

V tabulce 4 se nachází výčet muzeí z okresu Semily, která se zaměřují na mineralogii a sklářství, či se o oblasti alespoň okrajově zmiňují.

Tabulka 4: Muzea okresu Semily zaměřující se na odvětví sklářství či mineralogie

Název subjektu	obec	Adresa	PSČ	Vznik
Muzeum Českého ráje v Turnově, příspěvková organizace	Turnov	Skálova 71, Turnov	51101	1968
Dlaskův statek- Muzeum Českého ráje v Turnově	Turnov	Dolánky 12, Turnov	51101	
Sklárna a minipivovar Novosad a syn	Harrachov	Nový Svět 95	51246	1994
Městské muzeum a galerie Lomnice na Popelkou, příspěvková organizace	Lomnice na Popelkou	Husovo nám. 43, Lomnice nad Popelkou	512 51	1891
Městské muzeum Rovensko pod Troskami	Rovensko pod Troskami	Náměstí Prof. Drahoňovského 1	51263	1996
Muzeum a Pojizerská galerie Semily, příspěvková organizace	Semily	Husova 2, Semily	51301	1960
Vlastivědné muzeum pro Vysoké nad Jizerou a okolí	Vysoké nad Jizerou	ThDr. K. Farského, Vysoké nad Jizerou	51211	1893
Krkonošské muzeum Jilemnice	Jilemnice	Zámek 75	514 01	1891

Zdroj: Asociace muzeí a galerií ČR. 2015. *Adresář muzeí a galerií ČR* [online]. [cit. 2020-05-06].

Dostupné z: https://wwwinfo.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz.

4.8.3 Sklářská Škola okresu Semily

Jedinou nalezenou školou vyučující obory zaměřené na drahé kameny a bižuterii je **Střední uměleckoprůmyslová škola a Vyšší odborná škola Turnov**. Založena roku 1884, jako první svého druhu ve střední Evropě. Škola nabízí pět čtyřletých oborů, kterými je Design grafické a plastické rytiny, Zlatnictví a design šperku, Design litých objektů, Umělecké kovářství a zámečnictví, design kovaných předmětů a Design zpracování drahých kamenů. Primárním zaměřením školy je kov. Škola je lokalizována na adrese Skálova 373, Turnov a po předchozí domluvě jsou možné prohlídky šperků. Navštívení školy je také možné v červenci na letní výstavě šperků (130 let SUPŠ a VOŠ Turnov, 2014).

4.8.4 Lomy

Lom Smrčí

Lom Smrčí se nachází ve městě Semily na adrese Smrčí 58. V lomu lze nalézt přírodní drcené kamenivo čedič, který se běžně využívá pro stavební účely, betonové a asfaltové

směsi, lze zde však nalézt také drahý kámen **Olivín**. Olivín vytváří v čediči shluky podobné koulím velkým jako ořech a ojediněle jako lidská hlava. V České republice jsou však běžnější spíše menší Olivíny, které většinou rychle zvětrávají a mění se ze zelené barvy na žluto-hnědou. V současné době z lomu těží společnost Cemex Sand, k.s. Informace byly čerpány z geologického blogu, spravovaného sběrateli drahých kamenů (Láska k šutrům.cz, 2016).

Kamenolom se nachází na okraji města Smrčí, je však tak rozsáhlý, že končí nedaleko města Proseč. Kolem lomu vede neznámená stezka podél Mlýnského potoka a skal. Z trasy je poté možné se připojit na silnici 292, po které se turista dostane do Proseče. Z Proseče vede turisticky atraktivní okruh přes Jizeru, kolem Údolí Jizery. Na trase lze navštívit Kavčí skály, vyhlídku Moravská Jiříčka, přes Myší skálu, studánku Antala Staška, obec Spálov, Ledopád na Riegrově stezce či okolo Bohmovy vyhlídky. **Riegrova stezka** je naučná stezka vedoucí ze Semil, podél údolí Jizery až do Podspálova. Od lomu Smrčí je začátek Riegrovy stezky vzdálen 9 kilometrů, trasa samotné stezky měří 5,7 kilometru (Český ráj, 2019), (Mapy.cz, 2020).

Lom Záhoří-Proseč

Jedná se o kamenolom ve městě Smrčí, nedaleko lomu Smrčí. Nyní se zde těží čedič, a to společností Proskam s. r. o. Dále je v lomu možné nalézt krystalické horniny fylity, zelené břidlice, metadiabasy a keratofyry (Cenia, 2008).

Lokalita je turisticky přívětivá. lomy Záhoří Proseč a Smrčí je možné navštívit během jednoho dne, neboť jsou od sebe vzdáleny zhruba 30 minut chůze, dále je možné pokračovat na Riegrovu stezku, jejíž začátek je od lomu Záhoří Proseč vzdálena hodinu cesty chůzí (Mapy.cz, 2020).

Lom Jesenný

Jedná se o zatopený vápencový lom, na adrese Jesenný 42, PSČ 51212. Lom vznikl již roku 1969. V dnešní době se využívá jako přírodní koupaliště s uměle vytvořeným přístupem do vody. Jsou zde pořádány nejrůznější soutěže v plavání, potápění a pádlování, jako například Jesenský rad či Stand Up Paddling Contest. Potápěči je lom oblíbený, neboť je zde připraveno podvodní prostředí přímo pro ně, zatopená konstrukce, výcvikové plato, ve 4 metrech zatopená ponorka Marlin, mikrobus VW a podvodní život. Z důvodu zatopení lomu není sběr kamenů možný, je však možné přivést turisty za historii lomu či kamenářství

v oblasti, spojenou s koupáním a posezením. Dva celá čtyři kilometry od lomu mohou turisté navštívit **Palackého stezku**, která vede podél řeky Kamenice. Palackého stezka začíná ve městě Semily a v Údolí Jizery navazuje na Riegrovu stezku. Poté co Riegrova stezka zkončí pokračuje stezka Palackého přes Bohuňovsko, Hamry, strážnické vodopády (ke kterým je to od lomu Jesenný právě 2,4 Km). Dále přes Vlastibořský vodopád, Matouškův vodopád až do obce Návarov, kde se nachází zřícenina hradu Návarov (Lom Jesenný, 2019), (Mapy.cz, 2020).

Votrbcův lom

Votrbcův lom je nalezištěm drahých kamenů, nacházející se v Radostné pod Kozákovem, Kozákov 20. Dříve byl lom využíván k těžbě drahých kamenů, nyní však leží ve chráněné krajinné oblasti, těžba tedy byla zastavena. Konkrétně se lom nachází v oblasti národní přírodní památky Kozákov a zároveň ve chráněné krajinné oblasti Český ráj. Nyní je lom celoročně otevřený veřejnosti. Vlastníkem lomu je pan Josef Votrubec, který současně provozuje nedaleké Muzeum drahých kamenů. Vstup do lomu je za plnou cenu 60 Kč a sníženou 20 Kč, k vypůjčení je i kladívko ke hledání drahých kamenů. Po nalezení kamene je možné ho nechat vybrousit v nedaleké brusírně. V této lokalitě lze nalézt ametysty, citríny, chalcedony, acháty, jaspisy, záhnědy či karneoly (Kudy z nudy.cz, 2019).

Okolí Votrbcova lomu je vhodné pro turisty řazené do přírodního zájmového segmentu. V rámci CHKO Český ráj je možné projít naučnou stezku Kozákov, naučnou stezku Malíře Jana Dědiny, či navštívit Měsíční údolí. V okolí lomu je možné využít cyklistické trasy lemující CHKO Český ráj a pokračující dále do Rovenska pod Troskami (Mapy.cz, 2020).

5 Závěr

Cestovní ruch je pro okres Semily důležitou oblastí, ovlivňující budoucnost celého okresu. Důležitý je především pro hlavní centra cestovního ruchu, kterými jsou oblasti spadající pod Český ráj a Krkonoše. Velmi výraznými turistickými cíli z těchto lokalit jsou města Harrachov, Rokytnice nad Jizerou, Troskovice či Hrubá Skála.

Budoucí vývoj okresu a s ním spojeného projektu Křišťálového údolí, záleží na volbě marketingové strategie a následné marketingové komunikaci. Proto aby vznikla silná strategie je třeba si uvědomit silné, slabé stránky, příležitosti i hrozby destinace, při jejichž identifikaci je využita SWOT analýza. Uvědomit si samotný potenciál destinace a projektu v ní vznikajícím a analyzovat poptávku uvnitř regionu. Neméně důležitá je analýza konkurence a navázání spoluprací s organizacemi, které mají podobný cíl zaměřený na rozvoj cestovního ruchu. Dobrým marketingovým krokem ze strany obce Semily bylo navázání spolupráce se Sdružením Český ráj a Mikroregionem Kozákov, díky kterým došlo k podpoře cestovního ruchu v obci.

Zmíněné strategické aktivity a prosperita okresu Semily souvisí s projektem Křišťálové údolí, Crystal Valley. Projekt může svými marketingovými aktivitami pomoci okresu Semily k získání více turistů, zájímajících se o oblast mineralogie a sklářství. Zároveň okres Semily může napomoci svou marketingovou komunikací k většímu povědomí turistů o projektu Cristal Valley.

Cílem projektu Křišťálové údolí je, rozšíření povědomí o značce Crystal Valley a tradici sklářství, která je nedílnou součástí Libereckého kraje již stovky let. Proto první část práce nejprve seznámila čtenáře s definicemi z oblasti skla a mineralogie, dále s historií sklářství a úspěchy českého skla. Poté bylo nutné vymezit základní pojmy z oblasti cestovního ruchu, zmínit se o jeho počátcích v okresu Semily a průkopnících.

Druhá polovina práce se zaměřila na analýzu prostředí pro tvorbu produktu cestovního ruchu na území okresu Semily v návaznosti na záměr projektu Křišťálové údolí. Neboť pokud má být projekt v okresu Semily úspěšný, je nutné vyzdvihnout tradice okresu, jeho geografické i kulturní přednosti. Lze tvrdit, že největší síla regionu je v jeho přírodních památkách, národním parku, chráněné krajinné oblasti či naučných stezkách. Tento přírodní aspekt pro vymezený segment turistů může být pro projekt velkým potenciálem. Propojení naučných stezek a jiných přírodních atraktivit s hledáním minerálů v lomech, či exkurzí v místní

výrobně konečných produktů. V návaznosti na zde realizovanou analýzu prostředí a vymezení potenciálních partnerů bude v dalším kroku potřeba vypracovat marketingový MIX produktu, marketingovou komunikaci, nastavit parametry pro zpětnou vazbu, tj. kontrolu, zda se daří uvedením produktu na trh naplnit strategické cíle projektu Křišťálového údolí.

V současné době, roku 2020, došlo vlivem virové infekce COVID-19 a s ní spojenými vládními nařízeními k pozastavení veškerého cestovního ruchu. Jedná se o celosvětový problém, při kterém utrpěla oblast cestovního ruchu velkou finanční ztrátu. Cestovní kanceláře, ubytovací zařízení a další složky cestovního ruchu uzavřely, v důsledku omezení volného pohybu osob, své pobočky. Po zmírnění norem by zde mohla vzniknout příležitost pro rozvoj projektu Křišťálové údolí. Dle výzkumu, prezentovaného na konferenci cestovního ruchu Travelcon, se většinová část turistů v letních měsících nechystá opustit Českou republiku. Tito turisté budou hledat alternativní plán pro svůj letní výlet po Čechách. Zde vyvstává příležitost pro rozšíření povědomí o značce Crystal Valley a vyšší návštěvnosti zapojených skláren, muzeí, galerií a škol.

Seznam použité literatury

Airbnb. 2020. *Pobyty v destinaci Semily* [online]. [cit. 2020-04-22]. Dostupné z:
<https://www.airbnb.cz/s/Semily-->

Czechia/homes?source=structured_search_input_header&click_referer=t%3A%5B%5D%5C%2Fhomes%2Fhomes&tab_id=home_tab&search_type=unknown&ne_lat=50.817394345180425&ne_lng=15.470719325480019&sw_lat=50.56928828741198&sw_lng=15.075760821004366&zoom=11&search_by_map=true&query=Semily%2C%20Czechia&checkin=2020-06-01&checkout=2020-06-02&adults=1.

ARES. 2013. *Administrativní registr ekonomických subjektů* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR. [cit. 2020-05-03]. Dostupné z: https://wwwinfo.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz.

ASKPCR. 2019. *O skle* [online]. Praha: Asociace sklářského a keramického průmyslu ČR. [cit. 2019-12-29]. Dostupné z: <https://askpcr.cz/o-skle/co-je-sklo>.

Asociace muzeí a galerií ČR. 2015. *Adresář muzeí a galerií ČR* [online]. [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: <https://www.cz-museums.cz/adresar/liberecky-kraj/semily/>.

BAUER, Jaroslav. 2009. *Svět minerálů*. Praha: Granit. ISBN 978-80-7296-062-0.

BusinessInfo.cz, 2017. *Čeští skláři, nábytkáři a textiláci jsou v zahraničí opět velkou konkurencí* [online]. Praha: Oficiální portál pro podnikání a export. [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/cesti-sklari-nabytkari-a-textilaci-jsou-v-zahranici-opet-velkou-konkurenci/>.

Cenia. 2008. Oznámení záměru, Kamenolom DP Záhoří Proseč [online]. [cit. 2020-05-03]. Dostupné z: https://portal.cenia.cz/eiasea/download/RUIBX0xCSzMxOV9vem5hbWVuaURPQ18xLnBkZg/LBK319_oznameni.pdf.

COGAN, Miroslav. 2014. *130 let SUPŠ a VOŠ Turnov*. Turnov: Střední uměleckoprůmyslová škola a Vyšší odborná škola v Turnově. ISBN:978-80-260-5858-8.

Crystal Bohemia, 2009. *Střípky ze sklárny* [online]. [cit. 2020-03-25]. Dostupné z: <https://www.crystal-bohemia.com/cz/clanek/24-stripky-ze-sklarny.html>.

Crystal Valley. 2019. *Místa. Krkonoše, Český ráj* [online]. Liberec: Oficiální stránky Křišťálového údolí. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://crystalvalley.cz/>.

CZECH GLASS COMPETENCE. 2017. *Historie skla* [online]. Jablonec nad Nisou: Vše o českém skle a bižuterii. [cit. 2020-01-06]. Dostupné z: <http://www.czechglasscompetence.cz/historie-skla>.

ČERMÁK, Karel. 2005. *Putování po Zlaté stezce Českého ráje*. Jilemnice: Gentiana. ISBN 80-86527-17-4.

ČERNÝ, Ivan. 2019. *Po stopách českých sklářů*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-0701-8.

České dálnice. 2019. *Dálnice* [online]. [cit. 2020-04-21]. Dostupné z: <http://www.ceskedalnice.cz/dalnice/>.

Český ráj. 2019. *Riegrova stezka-naučná stezka údolím Jizery* [online]. [cit. 2020-05-03]. Dostupné z: <https://www.cesky-raj.info/dr-cs/500-riegrova-stezka-naucna-stezka-udolim-jizery.html>.

ĐUĐA, Rudolf a Luboš REJL. 2016. *Svět drahých kamenů*. Praha: Granit. ISBN 978-80-7296-104-7.

Ekempy.cz. 2020. *Kempy z celé ČR* [online]. [cit. 2020-04-22]. Dostupné z: <https://www.ekempy.cz/?s=2&okres=semily>.

Genius. 2019. *David Pastva: Křišťálové údolí je jedna velká krajina příběhů skla* [online]. Liberec: Online informační systém o dění v Libereckém kraji. [cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <https://genus.cz/vice-temat/regionalni-um/david-pastva-kristalove-udoli-je-jedna-velka-krajina-pribehu-skla-n464180.htm>.

Harrachov. 2015. *Historie sklářství* [online]. Harrachov: Oficiální stránky destinace Harrachov. [cit. 2020-01-06]. Dostupné z: <http://www.harrachov.cz/historie-sklarstvi.asp>.

Harrachov. 2019. *Nejvýznamnější akce* [online]. Harrachov: Oficiální stránky destinace Harrachov. [cit. 2020-04-18]. Dostupné z: <http://info.harrachov.cz/nejvyznamnejsi-akce/>.

Hotel Centrum. 2018. *Keltská noc v Harrachově* [online]. [cit. 2020-04-18]. Dostupné z: <https://www.hotel-centrum-harrachov.cz/cs/novinky/109806-keltska-noc-v-harrachove/>.

Kudy z nudy.cz. 2019. *Votrubcův lom a muzeum drahých kamenů* [online]. Praha: Projekt pro podporu domácího cestovního ruchu Czech Tourism. [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/aktivity/votrubicuv-lom-a-muzeum-drahych-kamenu>.

Láska k šutrům. 2016. *Smrčí u Železného Brodu* [online]. [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: <http://www.laskaksutrum.cz/smr-ci-u-zelezneho-brodu/>.

LEŠTINEC, Jan. 2018. *Jan Nepomuk hrabě Harrach*. Vrchlabí: Správa Krkonošského národního parku. ISBN 978-80-7535-086-2.

Lom Jesenný. 2019. *Domů. Lokalita a okolí* [online]. [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: <https://www.lomjesenny.cz/>.

MACNULTY, Peter. 2011. *Handbook on Tourism Product Development*. Madrid: the World Tourism Organization (UNWTO) and the European Travel Commission (ETC). ISBN 978-92-844-1395-9.

MALÁ, Vlasta. 2002. *Základy cestovního ruchu*. Praha: Oeconomica. ISBN 80-245-0439-1.

Mapy.cz. 2020. *Mapy* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://mapy.cz/zakladni?x=14.4016000&y=50.1051000&z=11>.

MČRT, 2020. *Archiv akcí, pravidelné akce* [online]. Turnov: Muzeum Českého ráje v Turnově. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <https://www.muzeum-turnov.cz/archiv-akci>.

MČRT, 2020. *Mineralogie* [online]. Turnov: Muzeum Českého ráje v Turnově. [cit. 2020-03-24]. Dostupné z: <https://www.muzeum-turnov.cz/expozice/mineralogie/>.

Město Semily, 2012. *Strategický plán, program rozvoje města Semily pro období 2012-2020* [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: https://m.semily.cz/assets/File.ashx?id_org=14724&id_dokumenty=1611.

Nový Bor, 2019. *Cesta skla v česko-polském pohraničí podpoří cestovní ruch* [online]. Nový Bor: Oficiální web města skla, Nový Bor. [cit. 2020-05-02]. Dostupné z: <https://www.novy-bor.cz/cesta-skla-v-cesko-polskem-prihranici-podpori-cestovni-ruch/d-5338>.

NOVÝ, Petr. 2008. *Jablonecká bižuterie*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-2250-4.

PETROVÁ, Sylvia. 2001. *České sklo*. Praha: UMPRUM. ISBN 978-80-87989-50-0.

Pražská galerie českého skla. 2015. *Vzlety a pády sklářského a bižuterního průmyslu v období socialismu* [online]. [cit. 2020-01-04]. Dostupné z: <http://prazskagalerie.cz/cs/category/odborne-clanky/petr-novy/vzlety-a-pady-sklarskeho-a-bizuterniho-prumyslu-v-obdobi-socialismu/>.

Preciosa, 2015-2020. *Preciosa novinky* [online]. [cit. 2020-03-24]. Dostupné z: <https://www.preciosa.com/cs/news>.

Preciosa, 2017. *Preciosa ve světě* [online]. [cit. 2020-03-24]. Dostupné z: <https://www.preciosa.com/cs/preciosa>.

Preciosa, 2019. *Křišťálové údolí. Unikátní místo, kde se zrodil český křišťál* [online]. [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <https://www.preciosa.com/cs/crystal-valley>.

SHSCMS, 2015. *Historická sídla, Turnov* [online]. Praha: Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska. [cit. 2020-01-16]. Dostupné z: <http://www.historickasidla.cz/cs/propagace-mest-dle-kraju/liberecky-kraj/turnov.html>.

SIMPSON, Josh and Sylvia PETROVA, 1998. *Visionary Landscapes: The Glassworks of Josh Simpson*. Columbia Publishers. ISBN 978-0966514407.

Sklárna Harrachov. 2015. *Časová osa harrachovské sklárny* [online]. Harrachov: Sklárna a minipivovar Novosad a syn. [cit. 2020-01-06]. Dostupné z: <http://www.sklarnaharrachov.cz/sklarna/casova-osa>.

Synková, Margita. 2008. *Analýza nabídky a poptávky cestovního ruchu ve vybraném turistickém regionu-Boskovicko*. Brno. Bakalářská práce (Bc). Masarykova Univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce RNDr. Jiří Vystoupil, CSc.

Travelcon. 2020. *Online přenos z konference* [online]. [cit. 2020-04-30]. Dostupné z: <https://www.travelcon.cz/online2020>.

Trivago. 2020. *Ubytování, Semily* [online]. [cit. 2020-04-22]. Dostupné z: <https://www.trivago.cz/?aDateRange%5Barr%5D=2020-04->

29&aDateRange%5Bdep%5D=2020-04-30&aPriceRange%5Bfrom%5D=0&aPriceRange%5Bto%5D=0&iRoomType=7&aRooms%5B0%5D%5Badults%5D=2&cpt2=76358%2F200&hasList=1&hasMap=1&bIsSeoPage=0&sortingId=1&slideoutsPageItemId=&iGeoDistanceLimit=20000&address=&addressGeoCode=&offset=0&ra=&overlayMode=

Turnov. 2020. *Kalendář akcí* [online]. Turnov: Oficiální stránky města. [cit. 2020-04-18]. Dostupné z: <https://www.turnov.cz/redakce/index.php?show=all&subakce=events&page=13&>.

Wranovsky, 2017. *Blog of Wranovsky Crystal website* [online]. Turnov: Glasshouse Wranovsky Crystal. [cit. 2020-03-27]. Dostupné z: <https://wranovsky.com/blog>.

Zajimavamista.cz, 2003. *Internetový server pro vyhledávání ubytování a turistických zajímavostí* [online]. [cit. 2020-03-31]. Dostupné z: <https://www.zajimavamista.cz/misto-semily>.

ZOUNEK, Jiří a Michal ŠIMÁNEŠ. 2014. *Úvod do studia dějin pedagogiky a školství*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-6945-9.